พลต เรือง ประแพทย์

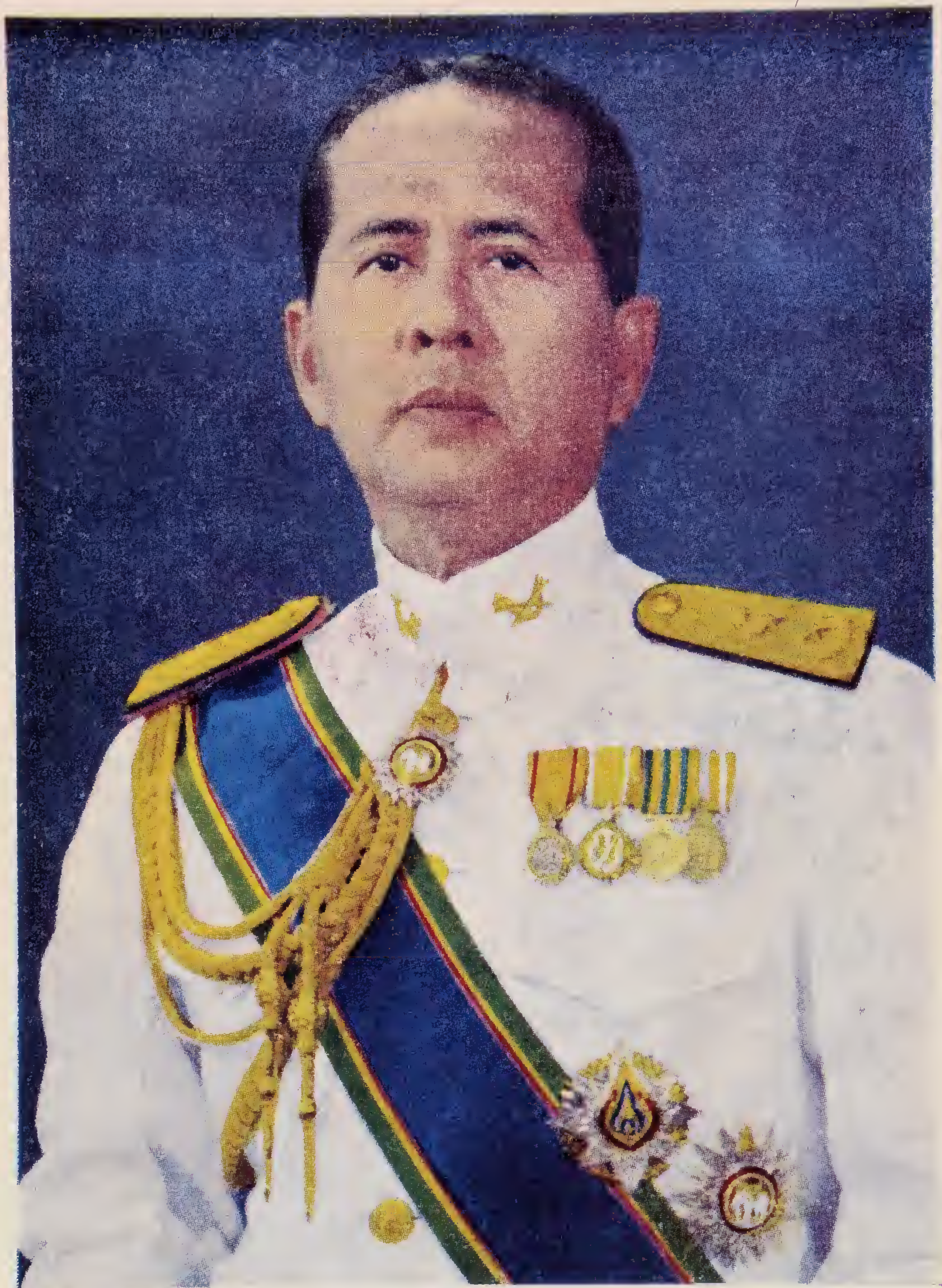
อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ป.ช., ป.ม.

ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร

วันอังคาร ที่ ๘ มกราคม ๒๕๒๖

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์

ชาตะ ๗ มกราคม ๒๔๔๖

มรณะ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๓๕

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๑๒๒๑

สำนักพระราชวัง

๑๖ กันยายน ๒๕๒๕

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ป.ช.,ป.ม. อายุ ๗๙ ปี ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงกลาโหม ถึงอนิจกรรมด้วยโรคมะเร็งในลำไส้ ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๓.๑๑ น.

วันศุกร์ ที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๗.๓๐ น. พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศตั้งประดับ ณ ศาลา ๔ วัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยมพร้อมด้วยฉัตรเบญจาตั้งประดับเกียรติยศ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๓ คืน.

บุญสม พิมพ์.

ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้และเจ้าพนักงานที่มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๑๔๙๗๘

สำนักพระราชวัง

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕

พระราชทานเพลิงศพ พลตรี เรื่อม ปายะนันทน์ ป.ช.,ป.ม. นายทหารพิเศษพ้นราชการ สังกัดกระทรวงกลาโหม ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ ที่ ๓ มกราคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น. เจ้าพนักงานจัดการเปลื้องเครื่องสุกำศพลงสู่โกศ ณ ศาลาวัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยมประกอบศพ ฉัตรเบญจาตั้งประดับ

วันอังคาร ที่ ๔ มกราคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น. เชิญโกศศพแห่เวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๓๐ น. พระราชทานผ้าไตร ๕ ไตร ทอดถวายพระสงฆ์บังสุกุล แล้วพระราชทานเพลิง.

บุญสม พิมพ์.
รับ/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี เรื่อม ปายะนันทน์ เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้และเจ้าพนักงานที่มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง

โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยม
พร้อมด้วยฉัตรเบญจา ตั้งประดับเกียรติยศ

พลเอก สายหยุด เกิดผล และคุณหญิง กำลังวางหรีดเคารพศพ

สมาชิกในครอบครัวของผู้วายชนม์

พลเอก สายหยุด – คุณหญิงอุไรวรรณ เกิดผล
เป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๒๕ ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศตั้งประดับ นอกจากนั้นยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยมพร้อมด้วยฉัตรเบญจา ตั้งประดับเกียรติยศ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ ในพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมกำหนด ๓ คืน คือในคืนวันที่ ๑๗, ๑๘ และ ๑๙ กันยายน ๒๕๒๕ ตลอดจนได้พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้อีกด้วย นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นเกล้าล้นกระหม่อมแก่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ และวงศ์ตระกูลอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ขอพระราชทานพระบรมราชโอกาสนี้ กราบถวายบังคมใต้เบื้องพระยุคลบาท ด้วยความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น และจักขอเทิดไว้เหนือเกล้า ฯ ตลอดไป.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

นางอุบล ปายะนันทน์ และครอบครัว

การสวดพระอภิธรรม

(๑๗ – ๒๓ กันยายน ๒๕๒๕)

วันศุกร์ที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๒๕ วันเสาร์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๕ วันอาทิตย์ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๒๕	พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม
วันจันทร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๒๕	พลเอก สายหยุด เกิดผล และ คุณหญิง
วันอังคารที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๒๕	ภริยา, บุตรธิดา กองแผนและฝึกอบรมกรมข่าว ทหารบก ร่วมเป็นเจ้าภาพ
วันพุธที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๕	ภริยา, บุตรธิดา และกรมข่าว ทหารบก ร่วมเป็นเจ้าภาพ
วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๒๕	คณะนายทหาร – ตำรวจ รุ่นที่ ๑๒ ธ.ค. ๘๓ นักเรียนเตรียมนายทหารรุ่นที่ ๑๔ และนักเรียนนายร้อย จปร. รุ่นที่ ๗ ร่วมกันเป็นเจ้าภาพ

รายนามผู้ที่จัดหรีดมาวางเพื่อเคารพศพ

(ระหว่างวันที่ ๑๗ – ๒๓ กันยายน ๒๕๒๕)

๑. พลเอก สายหยุด เกิดผล และคุณหญิง
๒. พลเอก เชาว์ สวัสดิสงคราม และคุณหญิง
๓. พลเอก ประยุทธ จารุมณี และคุณหญิง
๔. คุณหญิง กานดา อัตตะนันทน์
๕. พลเอก บุลฤทธิ์ ทรรทรานนท์ และภริยา
๖. พลเรือเอก สมจิตต์ ธัมมรัคคิต และภริยา
๗. พลเอก ประเสริฐ โมกขะสมิต และภริยา
๘. พลโท ภิญโญ วัชรเทศ และภริยา
๙. พลโท ประณต โพธิทัต และภริยา
๑๐. พลโท ประสิทธิ์ ใจชื่น และภริยา
๑๑. พลโท เฉลิม อินทะกนก และภริยา
๑๒. พลโท อัฐฉ์ บุญกระพือ และภริยา
๑๓. พลโท อำนาจ นาคสวัสดิ์ และภริยา
๑๔. พลโท สวัสดิ์ ปัจฉิมกุล และภริยา
๑๕. พลโท จิตรยุทธ ไกรสรพงศ์ และภริยา
๑๖. พลโท คำรพ วิชยาภัย และภริยา
๑๗. พลโท เสงี่ยม แรงสืบสิน และภริยา
๑๘. พลตรี ธวัชชัย นาควณิช และคุณหญิง
๑๙. พลตรี กำแหง จันทวิรัช และภริยา

๒๐. พลตรี สุรพงศ์ ศรีสนั่น และภริยา
๒๑. พลตรี โสวัจ แพ่งสภา และภริยา
๒๒. พลตรี ศิริชัย สุวรรณมณี และภริยา
๒๓. พลตรี ธงชัย แพ่งสภา และภริยา
๒๔. พลเรือตรี ประเทือง จันทราภา และภริยา
๒๕. พลอากาศตรี วิเชียร เวชพันธ์ และภริยา
๒๖. พลตำรวจตรี เล็ก กำเหนิดงาม และคุณสุรางค์ ชอบประดิษฐ์
๒๗. พันเอก กาญจนะ จันทรางกูร และภริยา
๒๘. พันเอก อิสระพงศ์ หนุนภักดี และภริยา
๒๙. พันเอก สุจินดา คราประยูร และภริยา
๓๐. นาวาอากาศเอก วีระ กิจจาทร และภริยา
๓๑. พันเอก จาตุรนต์ นิลประดับ
๓๒. คุณบุญชัย ศุภศิริพงษ์ชัย และภริยา
๓๓. คุณกำจัด อิศรางกูร ณ อยุธยา และภริยา
๓๔. พันตำรวจโท สุพจน์ ศิริโยธิน และภริยา
๓๕. คุณดำรงค์ รัตนโสภณ และภริยา
๓๖. คุณเทพ จันทราภา และภริยา
๓๗. พันตำรวจโท เสถียร และครอบครัว
๓๘. พันตำรวจโท ประภัสส์ – อุทิศ
๓๙. คุณเฉลิม ศรีประเสริฐ และภริยา
๔๐. คุณเมธี สุตันตานนท์ และภริยา
๔๑. พันตำรวจโท นิยม เอื้อสุนทรวัฒนา

๔๒. คุณพหล หงสกูล และภริยา

๔๓. คุณวิรัช ตาริกุล และภริยา

๔๔. คุณสนอง โพธิสุวรรณ และภริยา

๔๕. คุณวิบูลย์ ทวีทรัพย์

๔๖. กรมข่าวทหารบก

๔๗. นักเรียนเตรียมนายทหาร รุ่นที่ ๑๔
และนักเรียนนายร้อย จปร. รุ่นที่ ๗

๔๘. คณะผู้ช่วยทูตและรองผู้ช่วยทูตทหารบก

๔๙. ข้าราชการศูนย์รักษาความปลอดภัย

๕๐. โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ (ลพบุรี)

๕๑. สำนักปฏิบัติการข่าว กรมข่าวทหารบก

๕๒. กองแผนและฝึก กรมข่าวทหารบก

๕๓. โรงเรียนโยธินบูรณะ รุ่น ๒๕๐๐

๕๔. คณะกรรมการข่าวกรองทางเทคนิคทหารบก

๕๕. เพื่อนนักเรียน จปร. รุ่นปี ๖๙

๕๖. นายทหาร – นายตำรวจ จปร. รุ่น ๑๒ ธ.ค. ๘๓

๕๗. มูลนิธิการศึกษามิตรภาพ

๕๘. เพื่อน ๆ ตุ้ม

๕๙. ชมรมแม่บ้านกองบัญชาการทหารสูงสุด

๖๐. บริษัททิพมณี จำกัด

๖๑. ธนาคารทหารไทย จำกัด

๖๒. ธนาคารทหารไทย จำกัด (สาขาราชดำเนิน)

๖๓. ธนาคารทหารไทย จำกัด (สาขาเตาปูน)

๖๔. ธนาคารทหารไทย จำกัด (ส่วนประสานงาน)

๖๕. ธนาคารทหารไทย จำกัด (ฝ่ายธุรการ)

๖๖. ธนาคารทหารไทย จำกัด (สาขาบางเขน)

ขอขอบพระคุณ

เจ้าภาพขอขอบพระคุณบรรดาท่านที่เคารพรักและญาติมิตรทั้งหลาย ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด นับตั้งแต่ พลตรีเชื่อม ปายะนันทน์ ได้ถึงแก่กรรมลง อาทิเช่น กรุณารับเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม มาร่วมบำเพ็ญกุศล นำหรีดและดอกไม้มาเคารพศพ รวมทั้งท่านที่กรุณาบริจาคทรัพย์ในการบำเพ็ญกุศล ตลอดจนได้ให้เกียรติมาร่วมในงานพระราชทานเพลิงศพในวันนี้ อันความกรุณาของท่านนั้น ยังความซาบซึ้งใจให้แก่เจ้าภาพเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะขอจารึกอยู่ในความทรงจำตลอดไปชั่วกาลนาน

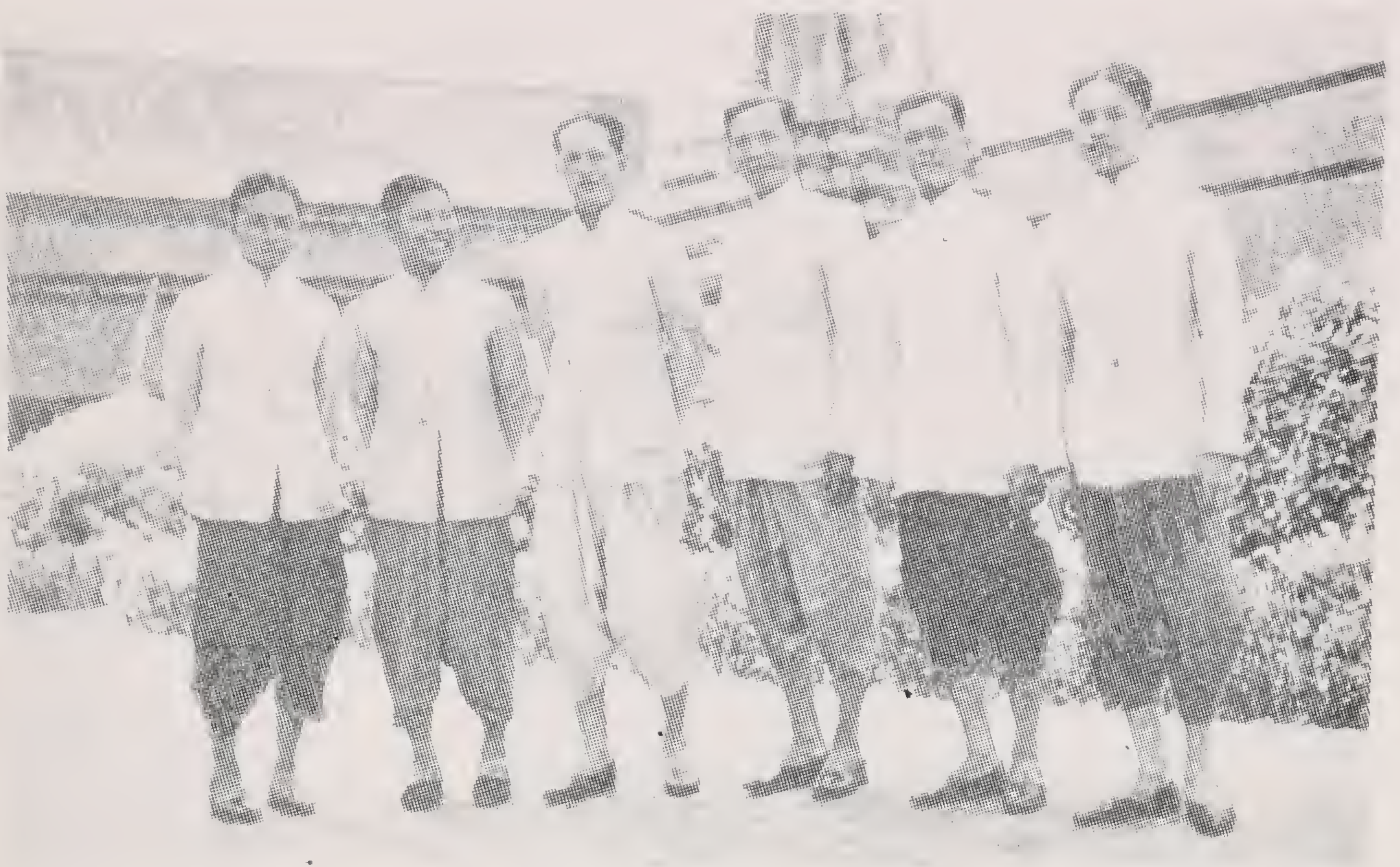
อนึ่ง หากมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดขาดตกบกพร่อง เจ้าภาพก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

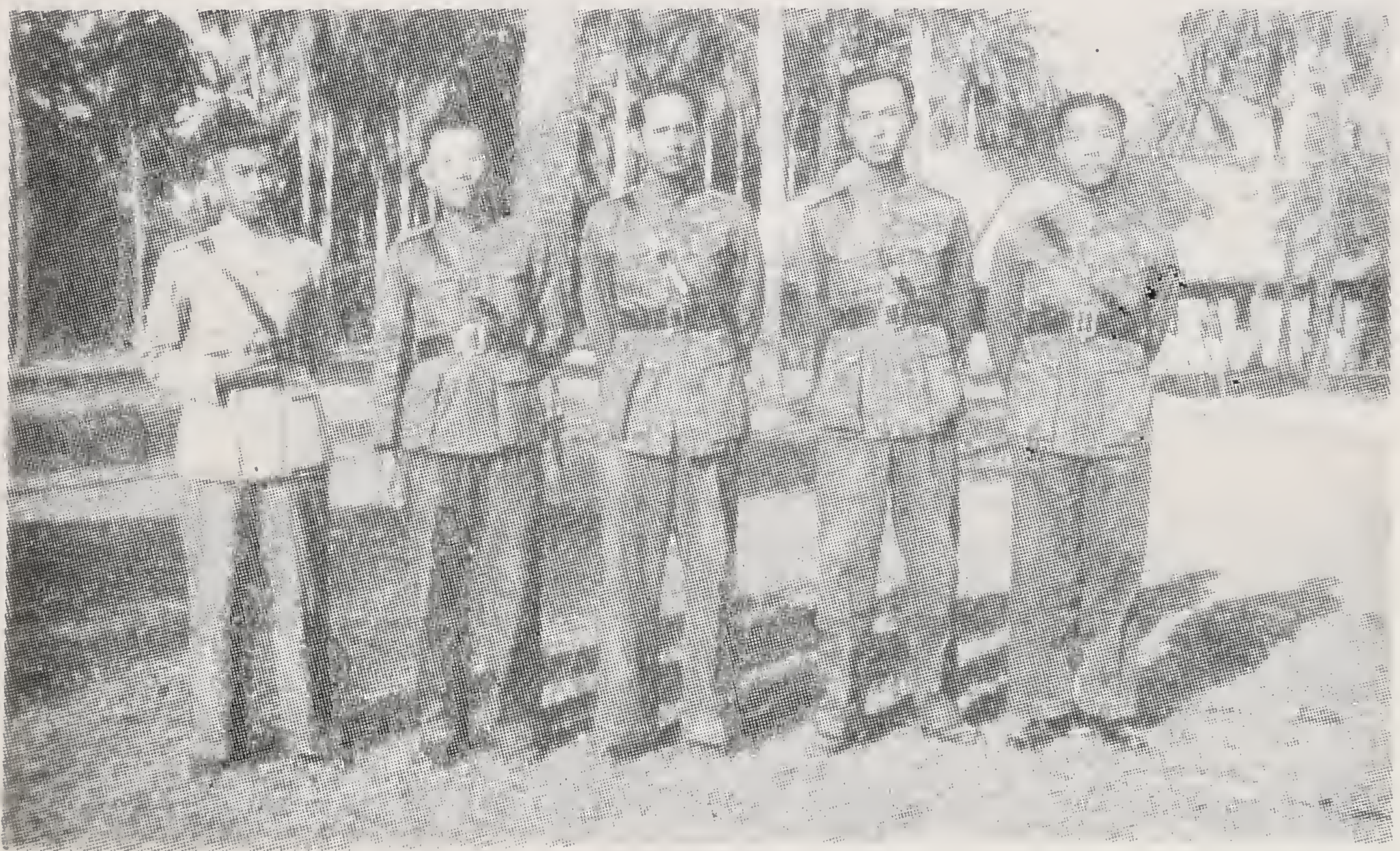
รับเสด็จที่ภาคอีสาน ตอนเป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๓
แถวหน้าคนที่สองจากขวา

รูปถ่ายเมื่อเป็นผู้บังคับกองร้อย กองพันทหารมหาดเล็ก
รักษาพระองค์ (ซ้ายสุด)

แต่งไทยโจงกระเบนสมัยเป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๔ กองพันทหารราบที่ ๑
มหาดเล็กรักษาพระองค์ สวนเจ้าเชตฐ (คนที่ ๓ นับจากซ้าย)

เป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๔ กองพันทหารราบที่ ๔๑ สวนตูล จ. สงขลา
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ (คนกลาง)

ขณะไปราชการ ณ กรุงไทเป สาธารณรัฐจีน ร่วมในคณะของ

จอมพล ถนอม กิตติขจร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑

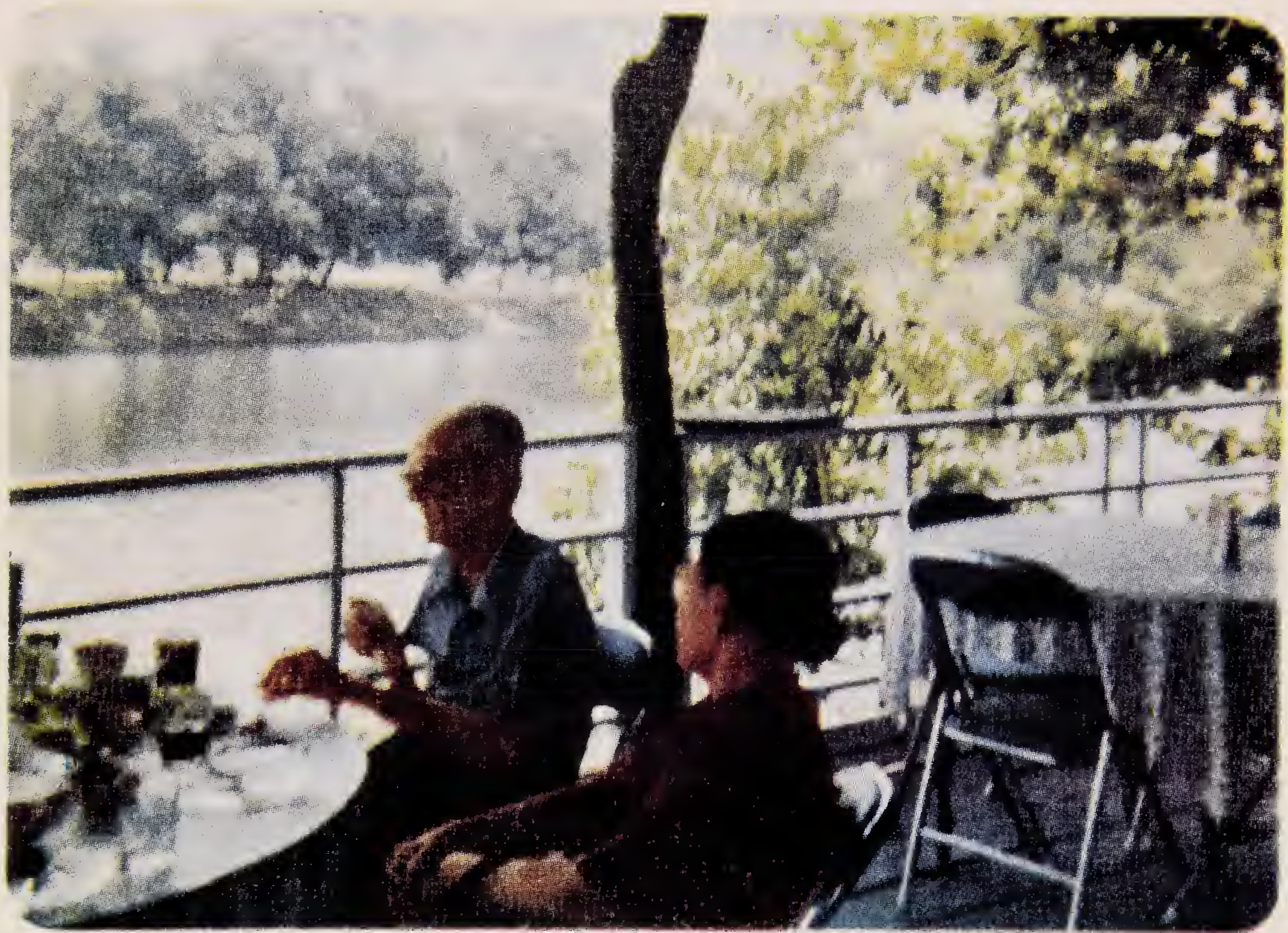
(พลตรี เชื่อม ฯ คือบุคคลที่ ๓ นับจากซ้าย, แถวหน้า)

ไปสนามกอล์ฟ บางพระ จ. ชลบุรี กับ พลเอก สายหยุด เกิดผล
ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

กำลังนั่งพักผ่อนตามสบายที่บ้านลาดพร้าว
หลังเกษียณอายุ

รูปถ่ายเป็นครั้งสุดท้าย
ณ ภัตตาคาร ริมแม่น้ำแคว จ. กาญจนบุรี
เมื่อเดือน กรกฎาคม ๒๕๒๕

ประวัติ

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ป.ช., ป.ม.

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ เป็นบุตร นายชื่น และนางสงวน ปายะนันทน์ เกิดเมื่อ วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๖ ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๕ ค่ำ เดือนยี่ ปีเถาะ จุลศักราช ๑๒๖๕ ที่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากนายชื่นผู้บิดาถึงแก่กรรมตั้งแต่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ยังเล็กมาก จึงได้เข้ามาอยู่ในความอุปการะดูแลของอำมาตย์เอก พระยาคำนวนคัคณานต์ (ศรี ปายะนันทน์) ผู้เป็นปู่ที่บ้านเลขที่ ๖๖๑ ตำบลสะพานเจริญพาสน์ อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดธนบุรี จนกระทั่งเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ มีพี่สาวร่วมบิดามารดาเดียวกันอีกหนึ่งคนพึ่งถึงแก่กรรมเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๕ คือ นางเชื้อ สุนทรพยาคฆ์ สมรสกับ นายร้อยโท ขุนจารุเสนีย์ (ทองสุข สุนทรพยาคฆ์) มีบุตร ๑ คน คือ นางโกสุมภ์ อุดมสาน

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ สมรสกับ นางสาวอุบล จันทราภา บุตรคนที่สองของ นายร้อยเอก หลวงบริคุตต์สฤงคาร (ทิม จันทราภา) กับ นายหลิน จันทราภา เมื่อ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่จังหวัดนครราชสีมา ขณะมียศเป็นนายร้อยตรี สังกัด กรมทหารราบที่ ๕ กองพันที่ ๒ (นายร้อยเอก หลวงบริคุตต์สฤงคาร มีบุตรธิดารวม ๘ คน คือ ๑. พลโท ประทักษ์ จันทราภา สมรสกับ นางระเบียบ จันทราภา ๒. นางอุบล ปายะนันทน์ สมรสกับ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ๓. นางเกสร จันทราภา ๔. นางสาวโกสุมภ์ จันทราภา (ถึงแก่กรรม) ๕. นายเทพ

จันทราภา สมรสกับ นางสีห์พันธุ์ จันทราภา ๖. คุณหญิง อุไรวรรณ เกิดผล สมรสกับ พลเอก สายหยุด เกิดผล ๗. พลเรือตรี ประเทือง จันทราภา สมรสกับ นางนงคราญ จันทราภา ๘. ดร. วรรณวิไล จันทราภา)

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ กับ นางอุบล ปายะนันทน์ มีบุตรธิดาด้วยกันรวม ๓ คน คือ

๑. นางอรอนงค์ ครุธเวโช (สมรสกับ พลเอก หิรัญ ครุธเวโช มีบุตรธิดา ๔ คน คือ ร้อยโท สุรสีห์ ครุธเวโช, ร้อยตรี บียะ ครุธเวโช, นักเรียนนายร้อย อรรคเดช ครุธเวโช และ นางสาวเนตสินี ครุธเวโช)

๒. พันเอก (พิเศษ) ชัชวาลย์ ปายะนันทน์ (สมรสกับ นางเกศินี ปายะนันทน์ มีธิดา ๑ คน คือ นางสาวสวรรยา ปายะนันทน์)

๓. นายชวลิต ปายะนันทน์ (สมรสกับนางสุภาพร ปายะนันทน์)

การศึกษาและดูงาน ก่อนเข้ารับราชการทหารได้รับการศึกษาในโรงเรียนทวีธาภิเศก เข้าเป็นนักเรียนนายร้อย เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ หมายเลขประจำตัว ๓๒๔๑ ขึ้นทะเบียนทหารประจำการวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๔ เครื่องหมาย : ๒๔๖๔/ทบ. ๑ ขณะเป็นนักเรียน

ก. ๔๒๔

นายร้อยได้รับประทวนยศของเสนาธิการทหารบก เป็น นายสิบตรี ในกรมยุทธศึกษาทหารบก เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๕ และสอบไล่วิชาในโรงเรียนนายร้อยทหารบกได้ชั้นมัธยม ๒ เป็นที่ ๒๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘

เมื่อเป็นนายทหารสัญญาบัตรแล้ว ระหว่าง มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ถึง กุมภาพันธ์ ๒๔๗๘ เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนนายทหารราบ ชั้นผู้บังคับกองร้อย ๑๙ เมษายน ๒๔๙๑ เป็นนายทหารฝึกหัดราชการโรงเรียนผสมเหล่า พ.ศ. ๒๔๙๑ สำเร็จการศึกษาสอบได้เป็นที่ ๑ เมื่อ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ขณะเป็น รองแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๒ ได้ร่วมในคณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมี พลเอก ถนอม กิตติขจร (ยศขณะนั้น) เป็นหัวหน้าคณะไปดูงานที่สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และฮ่องกง ประมาณสามสัปดาห์

สัญญาบัตรยศทหาร ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรยศทหารดังนี้

นายร้อยตรี	๘	ธันวาคม	พ.ศ. ๒๔๖๙
นายร้อยโท	๑๔	พฤษภาคม	พ.ศ. ๒๔๗๓
นายร้อยเอก	๑	เมษายน	พ.ศ. ๒๔๗๘
นายพันตรี	๑๙	มิถุนายน	พ.ศ. ๒๔๘๔
นายพันโท	๒	กรกฎาคม	พ.ศ. ๒๔๘๗
นายพันเอก	๒	มิถุนายน	พ.ศ. ๒๔๙๒
นายพลจัตวา	๑	มกราคม	พ.ศ. ๒๔๙๖
นายพลตรี	๑	มกราคม	พ.ศ. ๒๔๙๙

ตำแหน่งหน้าที่ราชการ

๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ เป็นนักเรียนทำการนายร้อย เข้าประจำกรมทหารราบที่ ๕ (จว. นครราชสีมา)

๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๙	เป็น	นายร้อยตรี คงประจำการ กรมทหารราบที่ ๕
๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๑	เป็น	ประจำกองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๕
๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓	เป็น	ประจำกองพันที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๕ (จว. อุบลราชธานี)
๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕	เป็น	ประจำกองพันทหารราบที่ ๑ มหาดเล็ก ฯ
๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖	เป็น	นายทหารคนสนิทผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๑ มหาดเล็ก ฯ
๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๑	เป็น	ผู้บังคับกองร้อยที่ ๔ กองพันทหารราบที่ ๑ มหาดเล็ก ฯ
๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๓	เป็น	ผู้บังคับกองร้อยที่ ๔ กองพันทหารราบที่ ๔๑ (สวนตูล จว. สงขลา)
๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึง ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖	เป็น	ประจำแผนกทหารราบ กรมจเรทหารราบ (ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ลพบุรี)
๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ถึง		ปฏิบัติหน้าที่ในกรณีฉุกเฉินสงครามมหาเอเชียบูรพา พ.ศ. ๒๔๘๔ มีสิทธินับเวลาราชการเป็นทวีคูณ (ปฏิบัติหน้าที่

๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๖		ราชการสนามในตำแหน่ง นายทหารรวมข่าวของกรมทหารราบที่ ๑๒ และผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๒๙)
๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖	เป็น	ผู้บังคับกองโรงเรียนทหารราบ กรมจเรทหารราบ
๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙	เป็น	ผู้บังคับกองลูกมือ แผนกศึกษา กรมจเรทหารราบ
๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๐		ไปสำรองราชการ กองบังคับการ กรมจเรทหารราบ
๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๑	เป็น	ผู้อำนวยการโรงเรียนนายทหารราบ กรมจเรทหารราบ
๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๑	เป็น	นายทหารฝึกหัดราชการโรงเรียนผสมเหล่า พ.ศ. ๒๔๙๑
๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒	เป็น	หัวหน้าแผนกเทัฆนิค กรมจเรทหารราบ
๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓	เป็น	หัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมจเรทหารราบ
๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๕	เป็น	รองผู้บัญชาการกองพลที่ ๕ และเป็นรองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๕ และรองผู้บังคับการจังหวัดทหารบกนครศรีธรรมราชอีก ๒ ตำแหน่ง

๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๖	มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ไปเป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๖ และผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ กับผู้บังคับการจังหวัดทหารบกอุบลฯ อีก ๒ ตำแหน่ง
๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๗	มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๓ และเป็น ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๓ กับ ผู้บัญชาการจังหวัดทหารบกนครราชสีมาอีก ๒ ตำแหน่ง
๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐	เป็น ผู้บัญชาการกองพลที่ ๓ แต่ตำแหน่งเดียว
๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐	มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นรองแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๒
๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๑	ประจำกรมกำลังพลทหารบก (เนื่องจากสุขภาพไม่ดี ป่วยเป็นโรคหัวใจโต ทำงานหนักไม่ได้)
๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕	เข้าสำรองราชการกรมกำลังพลทหารบก
๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗	รับราชการครบเกษียณอายุแล้ว ออกจากประจำการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ

๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓	ครบกำหนดย้ายประเภทตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตรแล้วเป็นนายทหารพ้นราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ยศและตำแหน่งพิเศษ

๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๖	มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นราชองครักษ์เวร
๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๙	มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นราชองครักษ์เวรสืบต่อไป
๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๒	มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชองครักษ์เวรสืบต่อไป
๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕	มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชองครักษ์เวรสืบต่อไป

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญตราที่ได้รับพระราชทาน

๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๘	เหรียญบรมราชาภิเษก (เงิน)
๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔	เหรียญที่ระลึกงานฉลองพระมหา-นคร
๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗	เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๑	จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย
๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑	เหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ ๕

๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๓	จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก
๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๑	ตริตาภรณ์ช้างเผือก
๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๖	ทวิติยาภรณ์มงกุฎไทย
๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๘	เหรียญรัตนาภรณ์ชั้น ๓
๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙	ทวิติยาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖	ประถมาภรณ์ช้างเผือก
๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑	ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ยุนฮุยชั้นที่ ๓ (พิเศษ) ซึ่งรัฐบาลสาธารณรัฐจีนให้ได้ในโอกาสอันควร

ราชการทัพ

๑. ในกรณีฉุกเฉินคราวสงครามมหาอาเซียบูรพา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ มีสิทธิได้รับเวลาราชการเป็นทวีคูณ ตั้งแต่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ถึง ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๖

๒. ในระหว่างที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ มีสิทธิได้นับเวลาราชการทวีคูณ ตั้งแต่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ถึง ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

๓. กรณีประกาศใช้กฎอัยการศึก เมื่อ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้นับวันทวีคูณ ตั้งแต่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ จนถึง ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๗

การเจ็บป่วยและมรณกรรม

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ป่วยเป็นโรคหัวใจมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๑ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรองแม่ทัพ กองทัพภาคที่ ๒ ค่ายสุรนารี นครราชสีมา จนต้องย้ายมาประจำกรมกำลังพลทหารบก เพื่อพักผ่อนรักษาตัวและอยู่ในความดูแลของแพทย์โรคหัวใจโดยใกล้ชิด ซึ่งก็เป็นโชคดีที่ได้ พลตรี นายแพทย์ พร พิศกนก เป็นผู้ดูแลรักษาพยาบาลจนกระทั่งเกษียณอายุเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ร่างกายเป็นปกติ อาการทางโรคหัวใจไม่รุนแรงแต่ประการใด พลโท นายแพทย์ ประณต โพธิทัต อดีตเจ้ากรมแพทย์ทหารบกซึ่งเคยร่วมดูแลรักษาด้วยทุกคราวที่ป่วยเจ็บเข้าโรงพยาบาล ชมให้ใคร ๆ ฟังอยู่เสมอว่า ท่านเป็นคนไข้ที่ปฏิบัติตามคำแนะนำแพทย์ดีมาก ท่านเคยเข้ารับการผ่าตัดนิ่วในถุงน้ำดีหนึ่งครั้งเมื่อสิบกว่าปีมาแล้ว แต่ก็เรียบร้อยดีไม่มีอาการแทรกซ้อนจากการผ่าตัดครั้งนั้นแต่ประการใด หลังจากที่ พลตรี นายแพทย์ พร พิศกนก ได้พ้นหน้าที่จากโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าแล้ว พันเอก นายแพทย์ ชวิน ปวิดาภา ได้ดูแลอาการทางโรคหัวใจแทน ท่านคงเข้ารับการตรวจสม่ำเสมอตามที่แพทย์กำหนด และรับประทานยาตามที่สั่งโดยครบถ้วน

ท่านเป็นผู้ป่วยโรคหัวใจที่ปฏิบัติตัวดี มีจิตใจและอารมณ์คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงจากสมัยที่ยังรับราชการอยู่เท่าใดนัก เพื่อนฝูงรุ่นราวคราวเดียวกับท่านหรือหลังท่านเล็กน้อยที่สนิทชิดชอบได้ล้มหายตายจากไปหลายต่อหลายคน ผู้ที่ป่วยเป็นโรคหัวใจนานถึงยี่สิบห้าปีเศษเช่น ท่านคงจะมีเหลืออยู่ไม่มากนัก ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ นี้ รู้สึกว่าสุขภาพของท่านไม่สู้ดี

ฟันของท่านที่มีเหลืออยู่สองสามซี่เป็นต้นเหตุทำให้เคี้ยวอาหารไม่ได้ จะถอนก็ถอนไม่ได้เพราะรากฟันยังแน่น รับประทานอาหารได้น้อยมาก นอกจากมื้อเช้าไข่ลวกกับกาแฟซึ่งรับประทานเป็นประจำเกือบจะตลอดชีวิตของท่าน ร่างกายซูบผอมไปจนเห็นได้ชัด สายตาซึ่งเป็นต้ออยู่นานแล้วเริ่มมัวมากขึ้นจนอ่านหนังสือเกือบจะไม่ได้ มองอะไรไม่ชัดเจน เมื่อเข้าทำการตรวจสุขภาพครั้งสุดท้าย ๑๖ มิถุนายน ๒๕๒๕ พันเอก นายแพทย์ ชวิน ปวิดาภา จึงขอให้เข้าอยู่ในโรงพยาบาลเพื่อดูแลรักษาและตรวจดูอาการอื่นประกอบด้วย ขณะที่รับการรักษาพยาบาลอยู่นี้อาการโดยทั่วไปยังไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร แต่ท่านมีความปรารถนาอยากกลับบ้านสักระยะหนึ่ง แพทย์จึงอนุญาตให้กลับได้เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ก่อนกลับบ้านครั้งนี้ จากการเอ็กซ์เรย์ได้ตรวจพบก้อนเนื้อที่ค่อนข้างจะแน่ใจว่าเป็นมะเร็งที่ลำไส้ใหญ่ จึงได้นัดหมายให้ไปตรวจละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพาไปรับการตรวจในครั้งหลังจึงได้รับการยืนยันว่าเป็นมะเร็งแน่นอน

ในระหว่างที่กลับมาพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านและยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะผ่าตัดหรือทำอย่างใดกับมะเร็งที่เพิ่งตรวจพบ เพราะสุขภาพของท่านที่ทรุดโทรมและอายุก็มากถึงเจ็ดสิบเก้าปีเศษแล้ว อาการปวดและนอนไม่หลับทวีมากขึ้น แม้จะรับประทานยาตามที่แพทย์สั่งไว้ก็ไม่บรรเทาอาการป่วยเจ็บลงได้ ในวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ มีอาการปวดมากขึ้นจนทนไม่ไหวถึงกับเอ่ยปากบอกว่า ทนไม่ไหว จะทำอย่างไรก็ทำเถิด และยอมให้นำตัวเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าทันทีเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ การเข้ารับการรักษาพยาบาลครั้งหลัง

นี้อาการของท่านมากเสียแล้ว คณะแพทย์โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าที่รับผิดชอบในการรักษาทุกท่านได้ให้การรักษาพยาบาลอย่างสุดฝีมือ ต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บของท่านเป็นวันวันไป โดยมิได้เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เป็นที่ประทับใจแก่ครอบครัวของท่านเป็นอย่างยิ่ง แม้อาการจะเพียบหนัก มีอาการช็อคหมดสติหลายครั้ง แต่เมื่ออาการทุเลาขึ้นเพียงเล็กน้อยก็ปรากฏว่าท่านรู้ตัว มีสติดีกระทั่งวาระสุดท้ายแห่งชีวิต คุณลักษณะสำคัญประจำตัวท่านซึ่งเป็นที่นิยมยกย่องแก่ญาติสนิทมิตรสหายที่คุ้นเคยและลูกหลานมาตลอดก็คือ ความเป็นผู้มีสติ เยือกเย็นและเห็นใจผู้อื่นเสมอ

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ถึงแก่กรรมเมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๕ เวลา ๑๒.๐๐ น. เศษ ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ด้วยระบบหัวใจล้มเหลว สิริรวมอายุได้ ๗๙ ปี ๘ เดือน ๙ วัน.

ไว้อาลัยแด่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์

จาก

พลเอก ครวญ สุทธานินทร์

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ด้วยโรคหัวใจ

ภรรยาและบุตรมีความประสงค์จะขอพระราชทานเพลิงศพ ในเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๖ จึงขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัยในหนังสือที่จะแจกแก่ผู้ให้ความกรุณาไปเป็นเกียรติในงานนี้ ข้าพเจ้ามีความเต็มใจอย่างยิ่ง เพราะอย่างน้อยก็เป็นการแสดงความอาลัยรักและความสงสารแด่พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ด้วย

ข้าพเจ้ารู้จัก พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ มาตั้งแต่เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก พ.ศ. ๒๔๖๑ เพราะเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบกปีเดียวกัน แต่คนละชั้น โดยที่ คุณเชื่อมเป็นเด็กสุภาพ เรียบร้อย และน่ารัก จึงได้รู้จักและสังคมกันมาตลอดระยะเวลาที่เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก จากนั้นก็แยกย้ายกันไปตามหน้าที่ พ.ศ. ๒๔๖๙ เราได้พบกันอีกครั้งหนึ่งที่จังหวัดนครราชสีมา

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหารบก ออกรับราชการเป็นนักเรียนทำการนายร้อยสังกัดกรมทหารราบที่ ๙ ส่วนข้าพเจ้าเป็นนายทหารม้าสังกัดกรมทหารบกม้านครราชสีมาของ

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนารถ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ แต่ข้าพเจ้ากลับมาเข้าโรงเรียนเสนาธิการทหารบกเสีย ๒ ปี กลับไปสังกัดเดิมอีกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ พบว่า พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ เข้าพิธีมงคลสมรสแล้วกับคุณอุบล จันทราภา บุตร ร้อยเอก หลวงบริคุตต์สฤงคาร ผู้บังคับกองร้อยสังกัดกรมเดียวกัน

การที่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ทำการสมรสในตระกูลจันทราภานี้ ทำให้ความสนิทสนมและรักใคร่นับถือกันมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก เพราะข้าพเจ้าชอบพอกับครอบครัวนี้มาโดยตลอด เคยรับราชการร่วมกับร้อยเอก หลวงบริคุตห์สฤงคาร กับคุณนาย ที่กรมทหารม้าที่ ๒ จังหวัดสระบุรี คุณหลวงบริคุตห์ ฯ เป็นสมุหบัญชีกรม ข้าพเจ้าเป็นนายทหารคนสนิทผู้บังคับการกรม บ้านพักอยู่ติดกันไม่มีรั้วกั้น เราจึงไปมาหาสู่ประดุจญาติพี่น้องกัน และโดยปกติ ท่านสมุหบัญชีกับคุณนายจะกลับบ้านกรุงเทพ ฯ ในวันเสาร์และอาทิตย์ทุกเดือน จึงมอบให้ข้าพเจ้าและภรรยาเป็นผู้ปกครองลูก ๆ ของท่านอยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุนี้บุตรีของคุณหลวงบริคุตห์ ฯ จึงสนิทสนมและนับถือข้าพเจ้ามาจนกระทั่งปัจจุบัน การคุ้นเคยและรักใคร่ก็เชื่อมโยงเข้าหา พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์มากขึ้นเช่นเดียวกัน

พ.ศ. ๒๔๘๖ ข้าพเจ้ารับราชการสังกัดกรมเสนาธิการทหารบกเป็นหัวหน้าแผนก ๓ กรมเสนาธิการทหารบก พลตรี เชื่อม ฯ ขณะนั้นเข้าใจว่าจะมียศระดับนายพันย้ายมาประจำกรมจเรทหารราบ ที่จังหวัดลพบุรี

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นฝ่ายอำนวยการ ย่อมสามารถทราบความเป็นอยู่ในด้านคุณวุฒิ และความสามารถของนายทหารเหล่าต่าง ๆ มากพอสมควร จึงได้ทราบถึงคุณวุฒิความสามารถของ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์

ว่าเป็นผู้ที่ดีเด่นในวงราชการ รับราชการในตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกรมนี้หลายตำแหน่ง เข้าขั้นเป็น ๑ ใน ๓ ทหารเสือของกรมจเรทหารราบซึ่งได้แก่

๑. พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนนายทหารราบ

๒. จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้บังคับกองโรงเรียนนายสิบทหารราบ

๓. พลตรี พิสณ สุรฤกษ์ เป็นผู้บังคับกองพันทหารราบ (กองพันลูกมือ)

ยุคนั้นกองทัพบก ยกย่องและไว้วางใจกรมจเรทหารราบ เป็นอย่างสูง

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ รับราชการมาด้วยความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียรมาด้วยดีทุกระดับ และเป็นที่เชื่อถือยกย่องของผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

ขอให้คุณงามความดีอันนี้ติดตัวไปสู่สุคติภพด้วยเถิด

พ.ศ. ๒๔๙๗ เราพบกันอีกที่ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๓ และเป็นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๓ และผู้บังคับการจังหวัดทหารบกนครราชสีมาอีก ๒ ตำแหน่ง ใน กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๗ ส่วนข้าพเจ้าก็มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๒ ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๗ เช่นเดียวกัน

การพบกันครั้งนี้ผิดแผกกว่าครั้งก่อนๆ เพราะข้าพเจ้าอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชา พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ อยู่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา ข้าพเจ้าจึงสามารถสอดส่องทุกด้านโดยละเอียด

ขอนำภารกิจที่สำคัญที่กองทัพภาคที่ ๒ รับมาจากหน่วยเหนือแก่ข้าพเจ้า แล้วข้าพเจ้ามอบให้พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ รับผิดชอบในที่สุดได้ผลดีเยี่ยม มาเป็นข้อสดุดีดวงวิญญาณของ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ไว้สัก ๒ ข้อ คือ

(๑) การฝึกประลองยุทธของกองทัพบก ด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. ๒๔๙๗ กองทัพบกมอบให้ข้าพเจ้าเป็นผู้อำนวยการฝึกแทน ข้าพเจ้าวางหลักการดังนี้

- เลือกพื้นที่ทำการฝึก ที่จังหวัดขอนแก่น อันเป็นย่านกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- สั่งกำลังของกองทัพภาคจากทิศต่าง ๆ ไปเข้าที่ชุมพลในจังหวัดขอนแก่น เป็นส่วนใหญ่
- เนื่องที่จังหวัดขอนแก่น มีหน่วยทหารขนาดเล็กสถานที่ย่อมเล็กตามไปด้วย ปัญหาการเตรียมการต้อนรับผู้ดูการฝึกทั้งหลาย ได้แก่ นายทหารชั้นผู้ใหญ่ นายทหารต่างประเทศที่เป็นทูตทหาร นายทหารจั๊สแม็กของกองทัพสหรัฐอเมริกา ก็หนักเหลือกำลังแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีระเบียบแนวหลังของหน่วยทหารที่เข้ารับการฝึก ได้แก่ การลำเลียงและการส่งกลับ แทรกซ้อนเข้ามาด้วย

สำหรับข้าพเจ้าซึ่งเป็นผู้อำนวยการฝึก ต้องประจำอยู่กับหน่วยทหารที่ปฏิบัติการในสนาม ไม่มีโอกาสมารับผิดชอบงานการต้อนรับ และงานในเขตหลังได้เลย

จึงมอบให้ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ผู้บัญชาการกองพลที่ ๓ รับผิดชอบโดยตลอด

ที่สำคัญในงานนี้ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบก ไปตรวจการฝึกและพักที่ขอนแก่น ๑ คืนด้วย

กล่าวโดยสรุป

ผลงานที่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ได้รับมอบนั้น เป็นการเรียบร้อยทุกประการ ไม่มีข้อบกพร่องใด ๆ

ส่วนการต้อนรับ ผู้บัญชาการทหารบกนั้น พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ทำคนเดียวไม่ไหว เพราะต้องทำงานตบแต่งที่ต้องใช้ฝีมือแม่บ้านอยู่มาก จึงต้องขอให้คุณอุบล ปายะนันทน์ แม่บ้านกองพลที่ ๓ มาช่วยด้วย รวมภารกิจการจัดที่พักแรมการเลี้ยงดู การรักษาความปลอดภัยและอื่น ๆ

สรุปว่า พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ และคุณอุบล ปายะนันทน์ ได้รับภาระนี้โดยความเรียบร้อย เมื่อการฝึกการประลองยุทธเสร็จสิ้นลง ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีหนังสือมาชมเชยกองทัพภาคที่ ๒ ว่า "ขอขอบใจมาก — ได้รับการต้อนรับอย่างดีเลิศ" ความดี — ความชอบชิ้นนี้ เป็นของ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ และคุณอุบล ปายะนันทน์ โดย

สิ้นเชิง และยังนึกขอบคุณในความเป็นกันเองจนกระทั่งบัดนี้ และนึกเลยไปว่า ได้ปกครองนายทหารชั้นผู้ใหญ่มามาก จะหาให้ดีเด่นเหมือนสามีภรรยาคู่นี้ "นับว่างมเข็มในมหาสมุทร"

(๒) งานรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ การประพาสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. ๒๔๙๗

การรับเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมภาคตะวันออกเฉียงเหนือคราวนั้นหมายกำหนด พักในค่ายทหารสุรนารี ตำบลโพธิกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๑ คืน ดังนั้นกิจการในค่าย ต้องอาศัยสถานราชการและบ้านพักนายทหาร ของมณฑลทหารบกที่ ๓ เป็นที่ต้อนรับทั้งสิ้น ข้าพเจ้าในฐานะแม่บ้านมีกำลังไม่พอ ต้องอาศัย พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ เกือบทั้งหมด ผลปรากฏว่า พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ได้ส่งเสริมอย่างดีที่สุด ไม่มีสิ่งบกพร่องประการใดเลย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะนายทหารและครอบครัวเข้าเฝ้าโดยใกล้ชิด ณ สโมสรร่วมเริงชัย ๑ ครั้ง

งานอันนี้ เป็นงานใหญ่ละเอียดรอบคอบสุขุม เป็นที่ประจักษ์ว่า พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ และคุณอุบล ปายะนันทน์ มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะปกครองหน่วยทหารขนาดใหญ่ และเป็นแม่บ้านหน่วยทหารขนาดใหญ่ได้ ข้าพเจ้าได้ระลึกและพยากรณ์ว่า พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ คงจะก้าวหน้าในราชการกองทัพบกอีกไกลมาก และถ้าเป็นไปได้ ข้าพเจ้าจะยินดีที่สุด

พ.ศ. ๒๕๐๐ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นรองแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๒ ข้าพเจ้ายินดีมาก ที่คิดว่าเราพยากรณ์ชีวิตบุคคล

ได้ถูกต้องและหวังต่อไปว่า ถ้าความสามารถกำลังถีบตัวเดินหน้า ด้วยความยุติธรรมอย่างนี้ก่อนปลดเกษียณอายุ ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งยังมีเวลาราชการอยู่อีก ๗ ปี การเลื่อนขึ้นถึงขั้นนายพลสี่ดาวคงหนีไม่พ้น

แต่เป็นที่น่าเสียดาย และเสียใจ พอได้เลื่อนขึ้นเป็นรองแม่ทัพได้ปีเดียว พบว่าเป็นโรคหัวใจ แพทย์แนะนำว่าต้องพักผ่อนการงานโดยสิ้นเชิง

ด้วยความกรุณาของกองทัพบก ย้ายเข้าประจำกรมกำลังพลเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ และย้ายเข้าสำรองราชการกรมกำลังพลอีกระยะหนึ่ง ซึ่งแสดงว่าโรคหัวใจยังไม่อยู่ในเกณฑ์พอใจของแพทย์ จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๐๗ ก็ปลดเกษียณอายุราชการเพื่อรับบำนาญต่อไป

ฉากของการดำเนินชีวิตราชการทหารของ พลตรี เชื่อม ปายะ-นันทน์ ก็ปิดลง เป็นไปตามกฎแห่งกรรมโดยแท้ แต่อย่างไรก็ตามเป็นข้อคิดที่ยังนิยมกันอยู่อย่างหนึ่ง คือว่าถ้าเราเปรียบการปลูกต้นผลไม้ว่า แม้ต้นใหญ่จะอับเฉาหรือล้มตายไป แต่ถ้าหน่อหรือผลที่เกิดมาใหม่ รุ่งเรืองแทนต้นเดิมไว้ ก็นับเป็นบุญกุศลส่วนหนึ่งฉันใด บุคคลก็เปรียบได้ฉันนั้น เช่น พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ มีบุญวาสนาไม่ตลอดชีวิตรุ่งโรจน์ที่ควรจะได้รับ แต่เราได้รับจากบุตรและวงญาติเป็นเครื่องทดแทนมีน้ำหนักกว่ากัน พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ มีบุตรเขยเป็นพลเอก มีบุตรชายเป็นพันเอก มีน้องเขยเป็นพลเอก และมีน้องสาวเป็นคุณหญิง นับว่าดับความรู้สึกในทางเป็นทุกข์ให้กลับเป็นความสุขได้แล้ว

ในวาระสุดท้ายที่เจ้าภาพจะขอพระราชทานเพลิงศพ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ คราวนี้ ขอกุศลผลบุญที่พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ประกอบไว้เมื่อมีชีวิตอยู่ก็ดี ภรรยาและบุตรตลอดจนญาติสนิทประกอบให้ก็ดี

จงเป็นผลดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ ของ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ไปสู่สัมปรายภพด้วยเทอญ

พลเอก ครวญ สุทธานินทร์

๙ พ.ย. ๒๕

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ กับนายทหารรุ่น ๖๙

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ออกรับราชการเป็นนายทหารเมื่อปี ๒๔๖๙ นายทหารรุ่นนี้มี ๕๐ นายด้วยกัน และมีเพื่อนร่วมรุ่นอีก ๗ นาย รวมเป็น ๕๗ นาย เมื่อครั้งยังเป็นนักเรียนนายร้อยอยู่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ เป็นผู้มีอัธยาศัยดีต่อเพื่อน ๆ ด้วยกันทุกคน จึงเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ เป็นอย่างดี ต่อมาเมื่อเรียนจบจากโรงเรียนนายร้อยพระจุล-จอมเกล้าแล้ว ต่างก็ออกรับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตร แยกย้ายกันไปประจำหน่วยต่าง ๆ ทั้งในพระนครและต่างจังหวัด จึงนับว่าเหินห่างกันไป นาน ๆ ก็จะมีโอกาสได้มาพบปะกันบ้าง เวลานี้เพื่อนรุ่น ๖๙ ก็เหลือน้อยลงทุกที เพราะแต่ละคนก็มีอายุเกือบ ๘๐ ปีแล้ว นับว่าย่างเข้าสู่วัยชราด้วยกันแล้ว ฉะนั้น ความแตกดับสูญสลายหายไปย่อมเป็นธรรมดาที่เรา — ท่านทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ส่วนคุณงามความดีที่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ได้ทำไว้แต่หนหลังนั้นแหละ ย่อมเป็นตัวอย่างและสักขีพยานที่ดีให้ลูกหลานและบุคคลอื่น นำไปพิจารณาปฏิบัติสืบต่อไป

ขอเดชะกุศลผลบุญที่ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ได้ประกอบกรรมดีไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ จงเป็นพลังส่งดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ไปสู่สัมปรายภพ ด้วยเทอญ.

พลเอก สุรใจ พูลทรัพย์

ประธานรุ่น ๖๙

๑๐ พ.ย. ๒๕

อาลัยพี่เชื่อม

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ อดีตรองแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๒ ผมได้มีโอกาสรู้จักท่านเป็นครั้งแรกในระหว่างสงครามมหาเอเซียบูรพา เมื่อท่านได้ไปเป็นนายทหารรวมข่าวกรมทหารราบที่ ๑๒ และต่อมาได้มาเป็นผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๒๙ ซึ่งผมเป็นผู้บังคับกองร้อยอยู่ใต้บังคับบัญชาของท่าน ต่อมาท่านได้ย้ายมาเป็นผู้บังคับกองลูกมือ แผนกทหารราบ (กองพันทหารราบ ศูนย์การทหารราบ) ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงเล็กน้อย และเมื่อสงครามยุติลงแล้ว ผมก็ได้รับคำสั่งให้ย้ายมาเป็นหัวหน้ากองบังคับการกองลูกมือ ฯ ซึ่งท่านเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่ จนกระทั่งผมไปเข้าโรงเรียนเสนาธิการทหารบก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ตลอดระยะเวลาที่ผมได้รู้จักกับท่าน ผมได้ให้ความเคารพนับถือท่านด้วยความจริงใจ เพราะท่านเป็นผู้ใหญ่ที่อารีอารอบ เป็นผู้บังคับบัญชาที่ให้ความยุติธรรม เห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนั้นท่านยังเป็นที่รักใคร่แก่บรรดามิตรสหายของท่านทั้งทหารและพลเรือน จึงไม่เป็นที่แปลกใจเลยที่บ้านของท่านจะมีเพื่อนฝูงมาพบปะเยี่ยมเยียนอยู่ไม่ขาด ซึ่งท่านก็ได้ให้การรับรองเป็นอย่างดี ชื่อเสียงในการรับรองเพื่อนฝูงและความมีน้ำใจของท่านจึงเป็นที่ทราบกันดีอยู่โดยทั่วไป

สำหรับญาติพี่น้องนั้น ในฐานะที่ต่อมาผมก็ได้มาเกี่ยวข้องกับท่านในฐานะญาติผู้หนึ่ง เมื่อผมได้แต่งงานกับน้องสาวของพี่อุบล ฯ ภรรยาของท่าน ท่านก็เป็นญาติผู้ใหญ่ที่น้อง ๆ และลูกหลานได้ให้ความเคารพ

นับถือและเป็นหลักในการให้คำปรึกษาหารือ แนะนำในปัญหาต่าง ๆ อยู่ตลอดมา จนกระทั่งสุขภาพของท่านได้ร่วงโรยไปตามอายุขัย แต่ถึงกระนั้น ทุกคนก็ยังเชื่อว่า ท่านยังจะมีอายุยืนยาว เป็นที่พึ่งแก่ลูกหลานไปอีกนาน เพราะท่านเองเป็นผู้ที่เอาใจใส่ต่อสุขภาพของท่านอยู่ตลอดเวลา เพราะท่านทราบดีว่าท่านมีโรคทางหัวใจอยู่ จึงได้ไปให้แพทย์รักษาอยู่เสมอมา จนกระทั่งเมื่อ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๕ ท่านได้ไปให้แพทย์ทำการรักษาเนื่องจากมีอาการเจ็บปวดในลำไส้จากอาการโรคมะเร็ง นับแต่นั้นมาอาการโรคของท่านก็ได้หนักลง จนในที่สุดท่านต้องจากไปอย่างไม่มีวันกลับ เมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๒๕

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ประกอบกับคุณงามความดีที่ท่านได้บำเพ็ญมาตลอดชีวิต จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

พลเอก [signature]

(สายหยุด เกิดผล)

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๕

อาลัยคุณเชื่อม

พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ และดิฉันได้ใช้ชีวิตร่วมกันนับเป็นเวลาได้ ๕๕ ปี ในระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่วัยหนุ่มสาวตลอดมาจนถึงวัยชรากระทั่งจากไป เราเป็นคู่สามีภรรยาที่ไม่เคยมีปัญหาชีวิตขัดแย้งขนาดถึงขั้นจะต้องทะเลาะเบาะแว้งกันเลย เราต่างมีความเห็นโอนอ่อนผ่อนตามซึ่งกันและกันตามเหตุผลที่ควรจะเป็น คุณเชื่อมเมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้แสดงออกซึ่งคุณความดีจนเป็นที่รักใคร่ให้ความเคารพนับถือในบรรดาญาติและมิตรทั่วหน้ากัน การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานดังที่กล่าวมานี้ทำให้ดิฉันเกิดความรู้สึกว่า คุณเชื่อมนั้นไม่เพียงแต่อยู่ในครอบครัวในฐานะสามีเท่านั้น ยังทำให้เกิดความรู้สึกว่าคุณเชื่อมเป็นเสมือนพี่ชายอีกฐานะหนึ่งด้วย คุณเชื่อมเมื่อสมัยรับราชการก็ได้ปฏิบัติตนที่แสดงออกให้เห็นเป็นตัวอย่างแก่ครอบครัวว่าเป็นผู้ที่สร้างตัวเอง เป็นคนที่ซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน มีความมานะอดทน ความพยายามในหน้าที่ราชการในอันที่จะแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยผลดี ใช้หลักเมตตากรุณาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนฝูง และผู้ร่วมงานเสมอ

เราได้ทราบจากหมอเล็ก (พ.อ. นายแพทย์ สุรพล ครุธเวโช) ผู้ให้การดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดมาว่าได้ใช้ความสามารถจนสุดกำลังแล้ว แต่โรคที่รักษาอยู่นั้นมีโอกาสที่จะกลับฟื้นคืนดีเหมือนครั้งก่อน ๆ ได้ยากมาก คุณเชื่อมจากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับ ในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๒๕

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและบุญที่คุณเชื่อมได้บำเพ็ญไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ตลอดทั้งกุศลที่บรรดาญาติมิตรได้ทำอุทิศให้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณเชื่อมไปสู่สุคติในสัมปรายภพตามที่ปรารถนานั้นด้วย

จาก

อุบล ปายะนันทน์

อาลัยพี่เชื่อม

ผมเป็นน้องของพี่อุบล ปายะนันทน์ แต่พี่เชื่อมให้ความรักและเอ็นดูผมมากเปรียบเสมือนน้องตัวของพี่เชื่อมเอง ในด้านครอบครัวเรามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก เมื่อพี่เชื่อมยังมีชีวิตอยู่ ผมและครอบครัวเวียนไปเยี่ยมคุยกับพี่เชื่อมพี่อุบลและครอบครัวอยู่เป็นประจำ ส่วนมากเรามักจะทำอาหารที่พี่เชื่อมชอบไปร่วมรับทานด้วยกันเสมอมิได้ขาดตลอดมาจนถึงระยะที่สุดแห่งชีวิตพี่เชื่อม การเยี่ยมเยียนนั้นถ้าจะห่างไปบ้างก็ในโอกาสที่ผมจะต้องออกไปราชการต่างจังหวัดเท่านั้น ดังนั้นพี่เชื่อมไม่เพียงแต่จะให้ความรักเอ็นดูผมและครอบครัวในฐานะญาติสนิทอย่างเดียวเท่านั้นยังรักผมเหมือนน้องแท้ ๆ ของตัวเองด้วย ฉะนั้นเมื่อผมพูดถึงพลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ผมจึงไม่ได้เอายศของท่านมาพูดนำหน้าด้วยเพราะจะกล่าวถึงในฐานะญาติสนิทที่เปรียบเช่นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน

มรณกรรมของพี่เชื่อมเป็นที่เสียดายแก่บรรดาญาติตลอดจนบุคคลที่ใกล้ชิดทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ตลอดชีวิตของพี่เชื่อมจนถึงแก่กรรมได้บำเพ็ญความดีและประโยชน์ต่อครอบครัวและญาติไว้มาก การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของพี่เชื่อมนั้นได้ยังความเศร้าสลดเสียใจและเสียดายต่อวงศ์ญาติเป็นอย่างมาก ในขณะที่พี่เชื่อมเข้ารับการรักษาอยู่ในโรงพยาบาล พวกเราในครอบครัวและญาติ ๆ คนอื่นก็ผลัดกันไปเยี่ยมเฝ้าอาการกันทุกวันมิได้ขาด เพราะกฎของโรงพยาบาลอนุญาตให้เฉพาะญาติสนิทเท่านั้นสำหรับผู้ป่วยที่ต้องรับการรักษาในห้อง ซี. ซี. ยู. และอนุญาตให้เข้าเยี่ยมได้เพียงวันละประมาณ ๑ ชั่วโมงเท่านั้น ในระหว่างเวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.

พวกเรารักและสงสารพี่เชื่อมเราจึงต้องเวียนกันไปเยี่ยมเฝ้าอาการมิได้ขาด เมื่อก่อนที่จะจากไปประมาณหนึ่งอาทิตย์ พี่เชื่อมซูบซีดลงจนผิดตา และไม่สามารถจะพูดได้ ได้แต่นอนลืมตาบ้างหลับตาบ้าง ถึงแม้ไม่สามารถจะพูดได้ ในสายตาที่มองดูพวกเรานั้นบ่งบอกถึงความมีสติเป็นอันดี เมื่อพวกเราเข้าไปจับมือและบอกชื่อให้ทราบว่าใครมาเยี่ยม พี่เชื่อมก็พยักหน้ารับและบีบมือตอบในสายตาแสดงความปลื้มปิติในการมาเยี่ยมของพวกเรา อากัปกิริยาที่แสดงตอบพวกเราเช่นนี้ ทำให้จิตใจพวกเราเกิดความเศร้าสลดอย่างบอกไม่ถูกและเมื่อเราเวียนกันไปเฝ้าอาการที่โรงพยาบาลด้วยใจอันหดหู่ สำหรับอุปนิสัยประจำตัวของพี่เชื่อมจากการสังเกตของพวกเรามีความรู้สึกว่าเป็นผู้ที่ยึดมั่นอุดมคติ ในการดำรงชีวิตอย่างคนมีมานะอดทนหยิ่งในศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่ต้องการพึ่งใคร ฉันจะต้องพึ่งตัวเองดำรงชีวิตอยู่ด้วยการไม่เบียดเบียนใคร.

แม้ความตายจะไม่เคยละเว้นแก่ผู้ใดตามกฎแห่งสังขารวัฏก็ตาม แต่การจากไปอย่างไม่กลับมาของพี่เชื่อมก็ได้ทำให้ครอบครัวญาติทุกคนมีความเศร้าสลดเสียใจและอาลัยเป็นอย่างยิ่ง ขอตั้งจิตอธิษฐานต่อคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงในสากลโลกนี้ ตลอดถึงกุศลกรรมทั้งหลายที่พี่เชื่อมได้บำเพ็ญไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้งกุศลกรรมที่ผมและญาติได้มีโอกาสร่วมกันบำเพ็ญไว้แล้วนั้น จงเป็นพลังปัจจัยหนุนนำดวงวิญญาณของพี่เชื่อมจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นด้วย.

จาก

เทพ จันทราภา และญาติ

คุณพ่อของลูก

คุณพ่อเข้าป่วยที่โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ครั้งหลังสุดเมื่อสิงหาคม ๒๕๒๕ ด้วยสุขภาพที่ไม่สู้ดีนัก ด้วยวัยที่ใกล้จะแปดสิบในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า และอาการของโรคที่ทราบจากแพทย์ว่า ค่อนข้างจะแย่ ลูกใจไม่ดีกลัวว่าจะต้องสูญเสียคุณพ่อไปในวันใดวันหนึ่งไม่นานนัก เราเฝ้าดูอาการของคุณพ่อเป็นวัน ๆ ไปเช่นเดียวกับหมอ ด้วยความกระวนกระวายใจยิ่ง เพียงแต่โรคหัวใจที่คุณพ่อเป็นมายี่สิบกว่าปีก็หนักอยู่แล้ว เมื่อมาประสมกับการป่วยด้วยโรคลำไส้และโรคปอดครั้งนี้เข้าด้วยกันยิ่งพาให้ทรุดลงอีก แพทย์ชลอชีวิตคุณพ่อไว้ได้เพียงเดือนเศษเท่านั้น วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๒๕ วันที่คุณพ่อจากลูกทุกคนไป เป็นวันที่พวกเราวางใจว่าจะไม่เป็นไร เรานึกไม่ถึงว่าเพียงระบบการหายใจขัดข้องที่แทรกซ้อนเข้ามาเมื่อตอนใกล้เที่ยงจะคร่าชีวิตคุณพ่อไป มันรวดเร็วและกระทันหันจนเตรียมใจไม่ทันทำอะไรไม่ถูก

ใจของลูกอยากให้คุณพ่ออยู่เป็นมิ่งขวัญ เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูกหลานไปให้นานที่สุด แต่ภายหลังที่คุณพ่อจากลูกไปแล้ว ลูกรู้ว่าคุณพ่อหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานใด ๆ ไปสู่สุคติแล้ว เวลาที่คุณพ่อสบายดีเคยเล่าให้ลูกหลานฟังถึงความไม่สบายจากโรคหัวใจแต่ละครั้งที่เข้าป่วยในโรงพยาบาลว่าเป็นอย่างไร ซึ่งลูกยังจำได้ดีและเห็นใจคุณพ่อเสมอ แต่เจ็บคราวนี้ลูกรู้ดีว่าคุณพ่อจะหนักกว่าทุกคราวที่ผ่านมา คุณพ่ออดทนและคุมสติได้ดีจนนายแพทย์และพยาบาลที่ดูแลอาการสงสารและชมเชย

ลูกยังจำได้ดีถึงทุกหนทุกแห่งที่ติดตามคุณพ่อไปรับราชการ ไม่ว่าจะเป็นที่กองพันมหาดเล็ก (สวนเจ้าเชตุ์) สวนตูล (สงขลา) ค่าย

สมเด็จพระนารายณ์ฯ (ลพบุรี) ที่นครศรีธรรมราช หรือที่อุบลราชธานี และนครราชสีมา ลูกอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ด้วยความอบอุ่นใจที่สุด ลูกภูมิใจที่คุณพ่อเป็นที่รักของญาติพี่น้อง ผู้ที่คุ้นเคย และผู้ที่ร่วมงานทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยมาโดยตลอด พระคุณความดีของคุณพ่อแผ่มาจนถึงลูกและหลาน พลอยให้ได้รับความรักใคร่เอ็นดูจากท่านผู้ใหญ่ที่ชอบพอกับคุณพ่อมาจนทุกวันนี้ คุณพ่อเป็นคนพอใจสภาพที่เป็นอยู่ รักลูกรักเมียและเห็นใจผู้อื่น แม้เกษียณอายุราชการแล้วก็ประคองครอบครัวมาโดยความสงบไม่เดือดเนื้อร้อนใจแต่ประการใด

ขอพระบารมีพระรัตนตรัยคุ้มครองดวงวิญญาณอันสงบของคุณพ่อ "พระพรหมของลูก" สู่สุคติภพ พ้นจากกังวลใด ๆ เถิด

จากลูกของคุณพ่อ

คุณพ่อของลูก

คุณพ่อได้จากลูกไปแล้ว แต่คุณพ่อยังอยู่ในความทรงจำของลูกอยู่เสมอ คุณพ่อนับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกในการที่จะปฏิบัติตัวในสังคมและการปฏิบัติราชการต่อไป คุณพ่อเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม และซื่อตรงต่อราชการอย่างที่สุด รวมทั้งมีความขยันขันแข็งในการปฏิบัติราชการเป็นอย่างมาก คุณพ่อได้เคยสอนลูกอยู่เสมอให้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ และได้พูดให้ลูกฟังอยู่เสมอว่า แม้เราจะไม่รวยแต่ก็มีความสุข

คุณพ่อได้เคยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองพลมาแล้วถึง ๒ กองพล คือ กองพลที่ ๖ และกองพลที่ ๓ ตำแหน่งหลังสุดก่อนที่จะล้มป่วยด้วยโรคหัวใจ คือตำแหน่งรองแม่ทัพภาคที่ ๒ หลังจากนั้นอนาคตทางราชการ ซึ่งจะต้องก้าวหน้าต่อไปก็ต้องยุติลงโดยสิ้นเชิง

คุณพ่อเป็นคนที่รักษาสุขภาพตัวเองเป็นอย่างดีหลังจากครบเกษียณแล้ว ทั้งนี้นายแพทย์เองได้พูดว่าไม่น่าเชื่อเลยว่า คนที่เป็นโรคหัวใจจะอยู่มาได้นานถึงเพียงนี้เกือบ ๒๐ ปี แต่อย่างไรก็ตาม ในที่สุดก็ต้องพ่ายแพ้แก่โรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเกิดขึ้นในครั้งสุดท้าย ทั้งนี้คุณแม่และลูก ๆ ทั้งหมดและคณะนายแพทย์จาก โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ได้พยายามอย่างเต็มที่แล้ว แต่ก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ จึงขออานุภาพแห่งกุศลผลกรรมและคุณความดีที่คุณพ่อได้ประกอบไว้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพโน้นเทอญ

จากลูก

คุณตาของหลาน ๆ

บ้านของเราอยู่ติดกับบ้านของคุณตา หลาน ๆ จึงใกล้ชิดกับคุณตามาก ตั้งแต่เล็กจนโต คุณตาเป็นญาติผู้ใหญ่ที่พวกหลานรักและเคารพมาก คุณตาคอยอบรมสั่งสอนพวกเราอยู่เสมอ บางทีก็เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตคุณตาในสมัยก่อนให้พวกเราฟัง

ทุกเย็นค่ำที่กลับจากโรงเรียนหรือที่ทำงาน พวกหลานๆจะชินกับการมามองที่หน้าต่างข้างบ้าน เพื่อดูว่าคุณตากำลังทำอะไรอยู่ และเมื่อหลานคนใดคนหนึ่งเดินไปคุยกับคุณตา คุณตาก็จะถามไถ่ถึงหลาน ๆ ทุกคนเสมอ หลานทราบว่า คุณตารักและห่วงใยพวกเรา ... พวกเราหลาน ๆ ก็รักและห่วงใยคุณตาเสมอ

ในระยะหลัง คุณตาผอมลงมากจนหลาน ๆ เป็นห่วง คุณตากินอะไรไม่ค่อยได้แม้อยากจะกินเพราะฟันที่ไม่ค่อยดี ไม่มีใครคิดว่าจะมีโรคอื่นที่ทำให้คุณตาไม่สบาย นอกจากโรคหัวใจที่เป็นมานานแล้ว เมื่อคุณตาเข้าโรงพยาบาลและหมอตรวจพบว่าอาการหนักมากขึ้น พวกเราตกใจกันมาก แม้จะทำอะไรไม่ได้ แต่เราก็ภาวนาอยู่ตลอดเวลาที่จะให้คุณตาปลอดภัย

เมื่อคุณตาจากไป หลานเสียใจมาก ได้แต่หวังให้พระคุ้มครองดวงวิญญาณของคุณตาไปสู่สุคติ มีความสุขและสงบตลอดไป

ต๋อย, ต้อ, ต้อม, ตุ้ม, ต้องตู๋

คำปรารภ

ในการบำเพ็ญกุศลพระราชทานเพลิงศพ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ครั้งนี้ ดิฉันได้ปรึกษากันระหว่างแม่ ๆ ลูก ๆ และญาติว่าจะพิมพ์หนังสือสักเรื่องหนึ่ง เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้วายชนม์แจกเป็นบรรณาการแก่ผู้ที่ให้เกียรติมาร่วมบำเพ็ญกุศลศพ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ซึ่งเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของดิฉันและลูกหลาน และ โดยที่ พลเอก สายหยุด และคุณหญิงอุไรวรรณ เกิดผล ซึ่งเป็นญาติสนิทที่ให้ความเคารพนับถือ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ เป็นอย่างยิ่งตลอดมา ได้มาปรารภกับดิฉันถึงเรื่องการจัดทำหนังสือนี้อยู่ว่าในการพระราชทานเพลิงศพใคร่จะช่วยรับเป็นภาระจัดทำให้เพื่อสนองน้ำใจอันดีของ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ที่มีต่อกันเมื่อครั้งยังมีชีวิตตลอดมา ฉะนั้นเมื่อดิฉันได้นำเรื่องนี้ไปหารืออีกครั้งหนึ่ง พลเอก สายหยุด จึงขอรับเป็นธุระจัดการเรื่องให้โดยตลอด

อนึ่ง ในการป่วยของ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ขณะที่เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ภายใต้การดูแลใกล้ชิดให้การรักษาอย่างเต็มสติกำลังความสามารถของแพทย์และพยาบาลทุกท่านทุกวิธีการตามวิชาการแพทย์และพยาบาลในอันที่จะทำให้ พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ได้มีชีวิตยืดอยู่ต่อไปได้นานเท่าที่สามารถจะกระทำได้ ทำให้ดิฉันรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาและพระคุณของท่านนั้น ๆ เป็นอย่างยิ่ง ดิฉันเว้นเสียมิได้ที่จะต้องขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย และมั่นใจว่า พลตรี เชื่อม ปายะนันทน์ ผู้วายชนม์จะพึงทราบด้วยญาณวิถีใด ๆ ก็คงจะปลื้มปีติใจในญาติมิตรธรรมอันประเสริฐนี้ด้วย

อุบล ปายะนันทน์

คำปฏิญาณตนของทหาร

ข้าฯ จักยอมตาย เพื่ออิสรภาพ และความสงบแห่งประเทศชาติ

ข้าฯ จักอยู่ในศีลธรรมของศาสนา

ข้าฯ จักเทอดทูนและรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพ
แห่งพระมหากษัตริย์เจ้า

ข้าฯ จักรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้าฯ จักเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และปฏิบัติตามคำสั่ง อย่างเคร่งครัด
ทั้งจักปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความยุติธรรม

ข้าฯ จักไม่แพร่งพรายความลับ ของทางราชการทหาร เป็นอันขาด

ผู้บังคับบัญชา

โดย

พลเอก สายหยุด เกิดผล
ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

๑ ต.ค. ๒๔

สารบัญ

สารบัญ (ต่อ)

คำชี้แจง

มักจะมีผู้สงสัยว่า ทำไม กองทัพ ซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนหมื่นจำนวนแสนจึงสามารถควบคุมกันได้ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย คำตอบก็คือ เพราะกองทัพปกครอง ควบคุม บังคับบัญชากันตามลำดับชั้น การบังคับบัญชาดังกล่าวนี้ เรียกว่าการปกครองควบคุมตามสายการบังคับบัญชา ซึ่งเปรียบประดุจดอกไม้ต่างสีสรรพ์ นำมาร้อยเข้าด้วยกันเป็นพวงมาลัยที่สวยงาม เป็นระเบียบ

ผู้บังคับบัญชาแต่ผู้เดียวจะเป็นผู้รับผิดชอบ ในหน่วยนั้นๆ ไม่ว่างานในหน่วยนั้นจะปฏิบัติภารกิจบรรลุผลสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงนับว่าเป็นผู้มีความสำคัญยิ่งประดุจดวงใจของหน่วย

ความจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องรู้จักตัวเองและผู้ใต้บังคับบัญชา โดยจะต้องรู้ว่า หน้าที่ระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อกันอย่างลึกซึ้งนั้น มีอะไรบ้าง หนังสือ "ผู้บังคับบัญชา" เล่มนี้คงจะทำให้ทั้งผู้ที่ทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาได้รู้จักผู้บังคับบัญชาดียิ่งขึ้น อันจะทำให้การควบคุมบังคับบัญชาในกองทัพไทยของเราเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกคนต่างก็หวังที่จะได้เห็นความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของกองทัพ เพื่อเป็นหลักประกันในความปลอดภัยของชาติ ข้าพเจ้าจึงได้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นในโอกาสที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

จึงหวังว่า หนังสือ **"ผู้บังคับบัญชา"** เล่มนี้ จะให้ประโยชน์แก่ทุกคนในกองทัพ ไม่ว่าจะสังกัดอยู่ในเหล่าทัพใด ในอันที่จะใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีเพื่อก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในกองทัพตามที่ทุกคนปรารถนาและเรียกร้อง อันจะเป็นทางหนึ่งในการรับใช้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นที่รักยิ่งด้วยชีวิตของทหารทุกคน.

พล.อ. ส. ณ[illegible]

ผบ.ทหารสูงสุด

๑ ต.ค.๒๔

การบังคับบัญชา

๑. กล่าวทั่วไป

บทความต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงเรื่องการบังคับบัญชา ซึ่งจะได้ทำความเข้าใจในตัวผู้บังคับบัญชา อำนาจการบังคับบัญชา ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชา กับสายการบังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชากับฝ่ายอำนวยการ การตกลงใจและการวางแผนการบังคับบัญชาในการยุทธร่วม และในการยุทธผสม เป็นสำคัญ แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติการในเวลาปรกติได้โดยอนุโลม เพื่อมุ่งหมายที่จะให้การควบคุมบังคับบัญชาหน่วยทหารเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีสมรรถภาพสูง ได้เป็นอย่างดี

๒. ผู้บังคับบัญชา

๒.๑ กล่าวทั่วไป

อำนาจบังคับบัญชาหมายถึง อำนาจที่ผู้บังคับบัญชาแต่ละคนได้รับมอบหมายเพื่อการสั่งการ อำนวยการ ประสานงานและควบคุมกำลังทหาร อำนาจดังกล่าวนี้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎและข้อบังคับ ทำให้เกิดความรับผิดชอบซึ่งผู้บังคับบัญชาไม่อาจโอนไปให้กับผู้อื่นได้ ผู้บังคับบัญชาแต่ผู้เดียวเท่านั้นที่จะรับผิดและรับชอบในผลงานทั้งปวงที่หน่วยของตนได้ปฏิบัติไป ไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว

๒.๒ การใช้อำนาจการบังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาต้องใช้ดุลยพินิจ หลักการ และเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อออกคำสั่งการปฏิบัติต่าง ๆ ในอันที่จะให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

การใช้อำนาจอย่างเหมาะสมนี้จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพลักษณะผู้นำของผู้บังคับบัญชาให้ดีขึ้น

๒.๓ ความเป็นผู้นำ

ก. ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติเฉพาะตน ผู้บังคับหน่วยจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างแก่หน่วยของตน จะต้องรู้จักการบังคับบัญชาและรู้จักใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับหน่วยทหารจะต้องทราบและเข้าใจหน้าที่ของตนโดยทราบซึ้ง แล้วพยายามปฏิบัติการตามหน้าที่ของตนโดยเต็มที่และต้องอำนวยการปฏิบัติการรบของหน่วยตนจนถึงที่สุด

ข. การที่ผู้บังคับหน่วยทหารจะสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อมั่นและนับถือตนนั้น จะต้องรู้จักการปลุกใจ การทำให้ผู้น้อยบังเกิดความรักใคร่ มีความรอบรู้เชี่ยวชาญในวิชาการทหารและได้รับการอบรมทางจิตใจดี ร่างกายแข็งแรง มีความคล่องแคล่วว่องไวในการปฏิบัติการตามหน้าที่ กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ต้องเป็นผู้มีนิสัยไม่ตื่นเต้นง่าย ทั้งในการปฏิบัติงานประจำวันตามปกติ และยามมีเหตุการณ์คับขัน

ค. ผู้บังคับบัญชาต้องหาทางใช้บุคลิกลักษณะของตนเพื่อสร้างความประทับใจให้กับหน่วยเป็นส่วนรวมและกับทหารแต่ละบุคคล ต้องทำตนให้ทหารเห็นว่าเป็นบุคคลที่พร้อมจะรับข้อปรึกษาหารือของเขา คอยช่วยเหลือแนะนำและเป็นคนมีเหตุมีผล ให้ความอบอุ่นเป็นกันเองและทำตัวใกล้ชิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ประพฤติตนอยู่โดดเดี่ยวและใช้แต่อำนาจเท่านั้น ผู้บังคับบัญชาที่ดีจะต้องพิจารณาเรื่องต่อไปนี้อยู่เป็นนิจ คือ ลักษณะและหลักการของผู้นำ จุดแข็งและจุดอ่อนของตน ลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม ตลอดจนเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น

ง. การทำงานเป็นตัวอย่างและพฤติการณ์ของผู้นำหน่วยย่อมจูงใจให้หน่วยทหารบังเกิดความเข้มแข็ง ผู้นำหน่วยจะต้องมีความรอบรู้สูงมีอำนาจจิตแรง มีความเชื่อมั่นตนเอง มีเชาวน์ริเริ่ม และไม่คำนึงถึงตนเอง **การแสดงความกลัวหรือความไม่กล้าที่จะยอมร่วมรับภัยด้วยนั้นเป็นสิ่งอัปลักษณ์ต่อลักษณะผู้นำหน่วย** ตรงข้ามผู้นำหน่วยที่กล้าหาญและแน่วแน่ย่อมสามารถควบคุมทหารไว้ในกำมือตนได้เสมอไม่ว่าจะเผชิญกับความยากลำบากสักปานใด ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับทหารเป็นหลักประกันความมีวินัยที่ดีที่สุด

๒.๔ ลักษณะส่วนบุคคล

ก. ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมอันสูง จะต้องเป็นผู้มีการศึกษาดีและมีปฏิภาณว่องไว คือ สามารถปฏิบัติการด้วยตนเองภายในกรอบคำสั่งที่ได้รับมอบ ฉะนั้น จึงต้องเป็นผู้ที่กล้าตกลงใจรับผิดและรับชอบ ข้อสำคัญคือจะต้องเป็นผู้มี "ลักษณะในการบังคับบัญชา" **ผู้ที่ไม่กล้ารับผิดชอบจะเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีไม่ได้เป็นอันขาด**

ข. ลักษณะของผู้บังคับบัญชา ได้แก่มีกิริยาท่าทางองอาจเป็นสง่า มีความกล้าหาญทั้งร่างกายและจิตใจ มีความเด็ดขาด ความไว้วางใจได้ ความอดทน ความกระตือรือร้น ความริเริ่ม ซื่อตรง และจงรักภักดี มีดุลยพินิจความยุติธรรม มีความรู้ รู้จักกาละเทศะและไม่เห็นแก่ตัว การที่ผู้บังคับบัญชาแสดงออกซึ่งลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานประจำวันย่อมจะชักจูงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพ ความเชื่อมั่น ความเชื่อฟังและความร่วมมือด้วยความจงรักภักดี

๒.๕ องค์ประกอบเกี่ยวกับคน

ก. แม้ว่าเทคโนโลยี่จะก้าวหน้าไปไกลมากแล้วก็ตาม แต่ความสำเร็จในการรบยังคงขึ้นอยู่กับ**ตัวคนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในสนามรบ** ผู้บังคับบัญชาจะสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรักใคร่นับถือตนได้ด้วยการที่ทราบความรู้สึกและความคิดของผู้น้อย ด้วยความโอบอ้อมอารี ด้วยความเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขอยู่เป็นนิจ และให้ความยุติธรรมแก่ทุกคน ผู้บังคับบัญชานั้นจะต้องไม่เพียงแต่จะผูกพันใจทหารเท่านั้น แต่จะต้องให้ทหารเข้าใจเหตุผลด้วย กล่าวคือจะต้องให้ทหารเข้าใจว่า **การที่จะได้ชัยชนะนั้นขึ้นอยู่กับค่าของทหารและความกล้าหาญในขณะทำการรบของทหารทุกคน** จะต้องไม่เกรงที่จะให้ทหารทราบถึงอันตรายที่อาจได้รับได้ ทั้งจะต้องบอกวิธีลดอันตรายนั้นด้วย เพราะการได้รับอันตรายที่ทราบและเตรียมตัวป้องกันไว้ล่วงหน้าแล้วนั้น ไม่ร้ายแรงเท่ากับได้รับอันตรายโดยถูกจู่โจม ผู้บังคับบัญชาจะต้องใช้วิธีการทุกอย่างในอันที่จะปลุกใจให้ทหารรู้สึกรักเกียรติยศชื่อเสียงของหน่วยที่ตนสังกัดอยู่ เมื่อทำความชอบจะต้องตอบแทนด้วยการให้บำเหน็จความชอบ ถ้ามีความบกพร่องจะต้องรีบจัดการแก้ไขเสีย **ผู้บังคับบัญชาจะเลิกต่อสู้ในเมื่อยังมีกำลังเหลืออยู่ไม่ได้เป็นอันขาด การยอมแพ้ข้าศึกเช่นนั้นเป็นการเสียเกียรติของตนเองและหน่วยที่ตนบังคับบัญชาอยู่เป็นอย่างยิ่ง**

ข. ผู้บังคับบัญชาจะต้องทำให้หน่วยของตนรักษาระเบียบวินัยทหารไว้เป็นอย่างดีส่งเสริมความรักใคร่สามัคคีในระหว่างทหาร และให้รู้จักการเสียสละ ในเวลาทำการรบผู้บังคับบัญชาต้องปลุกใจให้มีความตั้งใจอันแน่วแน่ไม่เสียขวัญ ถ้าจำเป็นก็ใช้วิธีบังคับให้ทหารปฏิบัติตามคำสั่ง

ของตน ผู้บังคับบัญชาจะต้องจัดการปราบปรามการแพร่ข่าวเท็จต่าง ๆ รวมทั้งปราบปรามการกระทำทุกอย่างตลอดจนการใช้เสียงหรือท่าทางอันจะก่อให้เกิดการเสียขวัญ หรือแม้แต่เพียงจะทำให้ทหารเกิดความไม่แน่ใจ สิ่งเหล่านี้จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังอย่าให้เกิดผลร้ายขึ้นได้

ค. ด้วยการอยู่กินร่วมหรือใกล้ชิดกับทหารเท่านั้นที่ผู้บังคับบัญชาจะสามารถทราบความทุกข์ร้อนและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ แล้วผู้บังคับบัญชาก็จะต้องพยายามบรรเทาความทุกข์ร้อนและสนองความต้องการที่จำเป็นของผู้น้อยได้ ผู้บังคับบัญชาที่ดีจะนึกถึงตนเองก่อนผู้น้อยไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าเกิดความอดอยาก ขาดแคลน มีความเหน็ดเหนื่อยเป็นพิเศษ หรือแม้เกิดอันตรายซึ่งไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้แล้ว ผู้บังคับบัญชาจะยอมรับการปฏิบัติเป็นพิเศษจากสิ่งเหล่านี้ก็ต่อเมื่อจะช่วยทำให้การบังคับบัญชาเป็นไปด้วยเรียบร้อยขึ้นเท่านั้น

ง. ในการวางแผนจะต้องคำนึงถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของทหาร ผู้บังคับบัญชาต้องรับรู้สภาพทางร่างกายและจิตใจเมื่อต้องตกอยู่ภายใต้ความกดดันและความตึงเครียดในระหว่างการรบ การปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต้องช่วยกระตุ้นและดลใจให้หน่วยมุ่งไปสู่ความสำเร็จ แม้จะต้องตกอยู่ในสภาพที่ยากลำบากเพียงใดก็ตาม และจะต้องระมัดระวังมิให้ทหารต้องอยู่ในอันตรายโดยไม่จำเป็น ต้องไม่ขอร้องให้ทหารเสียสละโดยไร้ประโยชน์ ตรงกันข้ามจะต้องพยายามให้ทหารได้รับความสุขสบายให้มากที่สุด และให้ได้รับการพักผ่อนตามเหตุการณ์ จะต้องคอยตรวจตราดูแลการส่งกำลังบำรุงต่าง ๆ ให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยและทั่วถึง

๒.๖ การใช้ผู้ใต้บังคับบัญชา

ความสำเร็จของหน่วยเป็นส่วนรวมย่อมขึ้นกับความสำเร็จของแต่ละส่วนในหน่วยนั้น ผู้บังคับหน่วยรองและฝ่ายอำนวยการแต่ละคนเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่อยู่ในกำมือของผู้บังคับบัญชา **ผลการปฏิบัติของหน่วยย่อมขึ้นอยู่กับความชำนาญและความเข้าใจในการใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประการสำคัญ** ผู้บังคับบัญชาจะต้องทราบความสามารถอันแท้จริงของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้สามารถใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนให้เหมาะกับนิสัยความสามารถของผู้นั้นได้ เช่น บางคนมีนิสัยเยือกเย็น บางคนมุทะลุ หรือมีนิสัยชอบเสี่ยงอันตราย บางคนเห็นแก่ตัว บางคนเป็นผู้มีวิจารณญาณอย่างเที่ยงธรรม เหล่านี้เป็นต้น

๒.๗ เทคนิคในการบังคับบัญชา

ก. การบังคับบัญชา คือ **การรู้จักตกลงใจอย่างแน่ชัดว่าตนต้องการทำอะไร ครั้นแล้วแสดงความต้องการนั้นออกเป็นคำสั่งที่แจ่มแจ้งชัดเจน** กำหนดหน้าที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนมอบเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ด้วยอย่างแน่ชัด ต่อไปก็ตรวจตราดูว่าผู้ใต้บังคับ**บัญชาได้ปฏิบัติการตามคำสั่งนั้นถูกต้องหรือไม่** นอกจากนี้ การบังคับบัญชานั้นอาจกล่าวได้ว่า คือ **การรู้จักคาดการล่วงหน้าและพร้อมที่จะแก้**ไขเยียวยาในเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นโดยกระทันหันได้

ข. **จะต้องพยายามหลีกเลี่ยงการกำกับดูแลที่มากเกินควร** การเข้าถึงผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรงย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การบังคับบัญชาบังเกิดผลดี แต่ผู้บังคับบัญชาก็ควรจะได้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ไว้เพื่อให้

ฝ่ายอำนวยการสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานไปได้ในระหว่างที่ผู้บังคับบัญชาไม่อยู่ ควรส่งเสริมความริเริ่มและความเชื่อมั่นของเขาและให้เสรีในการปฏิบัติภายในขอบเขตความรับผิดชอบของบุคคลเหล่านั้น

ค. ในสงครามสมัยใหม่ การปฏิบัติการต่าง ๆ ต้องการความฉับพลัน การกระจายอำนาจและความริเริ่มของแต่ละบุคคลในระดับสูงจึงเป็นสิ่งสำคัญ คำสั่งต่าง ๆ จึงควรระบุอย่างกว้าง ๆ ไม่กำหนดรายละเอียดจนเกินไป เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถตีความหมายและสามารถปฏิบัติการได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

๓. สายการบังคับบัญชา

๓.๑ กล่าวทั่วไป

ก. ผู้บังคับบัญชาซึ่งทำหน้าที่บังคับบัญชาตามลำดับชั้นนั้น ย่อมทำให้เกิดสายการบังคับบัญชาขั้นลดหลั่นกันลงไปจากหน่วยเหนือไปยังหน่วยรอง

ข. ประสิทธิภาพของการปฏิบัติการทางทหารขึ้นอยู่กับการยึดถือสายการบังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด การที่ไม่ดำเนินงานไปตามสายการบังคับบัญชาย่อมเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บังคับบัญชาระหว่างชั้น และเป็นการลบล้างอำนาจการบังคับบัญชาโดยมิได้ลดความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาชั้นรองลงไปอีกด้วย

๓.๒ การข้ามขั้นในสายการบังคับบัญชา

ในสภาพไม่ปกติหรือในกรณีฉุกเฉิน ดังเช่นเมื่อเกิดความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติการโดยเร่งด่วน หรือในกรณีที่การติดต่อสื่อสารกับหน่วยที่

ถัดลงไปขาดตอนลง ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งการข้ามขั้นในสายการบังคับบัญชาได้ อย่างไรก็ตามจะต้องพยายามกลับคืนเข้าสู่ระบบสายการบังคับบัญชาปกติโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการข้ามขั้นต้องรับผิดชอบในคำสั่งที่ให้แก่ผู้บังคับบัญชาหน่วยรอง และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาระหว่างชั้นทราบถึงสิ่งที่ได้กระทำไปแล้วด้วย

๓.๓ ความริเริ่ม

ในบางโอกาสเมื่อการติดต่อสื่อสารขาดตอนลง ผู้บังคับหน่วยรองอาจไม่ได้รับคำสั่งการปฏิบัติเพิ่มเติมจากผู้บังคับหน่วยเหนือไปจนกว่าจะสามารถติดต่อกันได้อีก ในสภาพการเช่นนี้ผู้บังคับหน่วยรองก็จะต้องอนุมานการปฏิบัติขึ้นตามสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ และปฏิบัติไปตามความริเริ่มของตน แต่จะไม่ปฏิบัติอะไรเสียเลยนั้นไม่ได้

๓.๔ ความต่อเนื่องของการบังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาทุกระดับหน่วยจะต้องเตรียมการไว้อย่างพอเพียงเพื่อให้สายการบังคับบัญชาสามารถดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จะต้องกำหนดการสืบแทนตำแหน่งขึ้นไว้ในทุกสถานการณ์ ตั้งแต่เมื่อผู้บังคับบัญชาไม่อยู่ชั่วขณะ ไปจนถึงเมื่อเกิดการสูญเสียตัวผู้บังคับบัญชาหรือฝ่ายอำนวยการขึ้น

๔. ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชากับฝ่ายอำนวยการ

๔.๑ ความมุ่งหมายในการจัดฝ่ายอำนวยการ

ความมุ่งหมายหลักก็เพื่อให้เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาในการบริหารงานของหน่วย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒ งานในหน้าที่ของฝ่ายอำนวยการ

ก. ตัวฝ่ายอำนวยการเองนั้นไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา เพราะอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ จะต้องมาจากผู้บังคับบัญชา และการใช้อำนาจหน้าที่จะต้องกระทำในนามของผู้บังคับบัญชา

ข. การทำงานในรายละเอียดเป็นหน้าที่ของฝ่ายอำนวยการ ผู้บังคับบัญชาย่อมเพ่งเล็งและสนใจเฉพาะเรื่องสำคัญ ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่เผชิญหน้าในขณะนั้น ผู้บังคับบัญชาต้องอาศัยฝ่ายอำนวยการของตนเป็นผู้พิจารณารายละเอียดในการประมาณการ ทำแผนและคำสั่ง

ค. ฝ่ายอำนวยการปฏิบัติงานภายในขอบเขตของนโยบายและแนวความคิดที่ผู้บังคับบัญชาได้กำหนดไว้ ในกรณีที่มิได้มีนโยบายกำหนดไว้ ฝ่ายอำนวยการควรจะขอทราบแนวทางจากผู้บังคับบัญชา ถ้าผู้บังคับบัญชาไม่มีโอกาสที่จะให้แนวทางได้ ฝ่ายอำนวยการก็จะต้องคิดเอาเองว่าอะไรน่าจะเป็นนโยบายของผู้บังคับบัญชา

ง. ข้อเสนอแนะของฝ่ายอำนวยการที่ให้แก่ผู้บังคับบัญชานั้นต้องมุ่งที่จะให้บังเกิดผลในอันที่จะบรรลุภารกิจเป็นประการสำคัญ การแถลงความคิดออกมาด้วยความซื่อสัตย์และตรงไปตรงมาย่อมเป็นสิ่งพึงประสงค์ ฝ่ายอำนวยการต้องให้ข้อเสนอโดยยึดมั่นในความคิดเห็นของตนจนกว่าผู้บังคับบัญชาจะตัดสินใจ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ตัดสินใจลงไปแล้ว ฝ่ายอำนวยการจะต้องดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อสนับสนุนข้อตกลงใจนั้น

๔.๓ ความสัมพันธ์ของฝ่ายอำนวยการ

ก. ประสิทธิภาพสูงสุดจะบังเกิดขึ้นได้เมื่อผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเชื่อมั่นและนับถือซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม การสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวผู้บังคับบัญชาจะต้องดำรงความเป็นตัวของตัวเองไว้ ผู้บังคับบัญชาต้องรู้จักปลีกตัวออกมาเป็นเอกเทศ เพื่อให้สามารถมองเหตุการณ์ได้รอบด้าน และเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งของตนโดยฉับพลัน

ข. สำหรับความสัมพันธ์กับผู้บังคับหน่วยรองทั้งหลาย ฝ่ายอำนวยการปฏิบัติต่อหน่วยรองด้วยจิตใจที่จะช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ ฝ่ายอำนวยการจะต้องถ่ายทอดการตกลงใจของผู้บังคับบัญชาไปให้หน่วยรองในรูปคำสั่งที่รัดกุม เข้าใจง่ายและทันเวลา จะต้องคอยติดตามสถานการณ์ของหน่วยรองต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และให้ข้อเสนอแนะกับผู้บังคับบัญชา ตามความจำเป็นของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ การปฏิบัติการดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือทั้งแก่ผู้บังคับบัญชาและหน่วยรอง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายอำนวยการของตนกับผู้บังคับหน่วยรองนั้น จะต้องระวังอย่าให้ฝ่ายอำนวยการล่วงละเมิดสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงของผู้บังคับหน่วยรองเป็นอันขาด

ค. ความสัมพันธ์อันเหมาะสมระหว่างฝ่ายอำนวยการกับกองบัญชาการหน่วยเหนือและหน่วยข้างเคียงจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานขึ้น การพบปะกันบ่อย ๆ และการแลกเปลี่ยนข่าวสารกันระหว่างฝ่ายอำนวยการจะช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการ

ช่วยให้ผู้บังคับบัญชาสามารถติดตามสถานการณ์ส่วนรวมได้ตลอดเวลา และทำให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบแผนในอนาคต เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทันเวลาและด้วยความเหมาะสม

๔.๔ การติดต่อ

ก. การติดต่อหมายถึงการพบปะหรือการติดต่อสื่อสารระหว่างส่วนต่าง ๆ ของกองทัพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งเกิดเอกภาพในการปฏิบัติ การติดต่อมักกระทำโดยการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ซึ่งวิธีนี้ทำให้สะดวกแก่การแลกเปลี่ยนข่าวสาร การติดต่อนั้นกระทำเพื่อให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจกันระหว่างผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการของกองบัญชาการหรือหน่วยต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพทางยุทธวิธีและการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยรบที่อยู่ข้างเคียงกันด้วย

ข. การติดต่ออาจกระทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีร่วมกัน คือ

๑) การพบปะกันเป็นส่วนตัวระหว่างผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ

๒) การแลกเปลี่ยนนายทหารติดต่อ หรือหน่วยแยกติดต่อ

๓) ข้อตกลงในการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยข้างเคียง

ค. การจัดการติดต่ออาจกระทำได้ง่ายขึ้นด้วยการวางแผน การกำหนดเส้นแบ่งเขต และการกำหนดความรับผิดชอบต่อเส้นแบ่งเขตเหล่า

นั้นการกำหนดจุดต่าง ๆ ที่จะให้มีการพบปะกัน หรือการติดต่อกันด้วยสายตาตลอดจนข้อตกลงในเรื่องที่ตั้งของกองหนุน

ง. ถ้าทำได้ การติดต่อระหว่างหน่วยเหนือ หน่วยรอง และหน่วยข้างเคียง ควรจะกระทำร่วมกันทั้งสองฝ่าย และในโอกาสที่หน่วยอยู่ในบังคับบัญชาโดยตรงของกองบัญชาการผสม หรือกองบัญชาการของชาติอื่น และในเมื่อหน่วยที่มีขนาดตั้งแต่กองพันขึ้นไปของต่างชาติมาอยู่ข้างเคียงติดต่อกัน ย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนการติดต่อซึ่งกันและกัน

จ. เมื่อการติดต่อมิได้กระทำร่วมกันทั้งสองฝ่าย ความรับผิดชอบในการติดต่อให้ปฏิบัติตามหลักการดังต่อไปนี้

๑) จากซ้ายไปขวา

๒) จากหน่วยเหนือไปยังหน่วยรอง

๓) จากหน่วยให้การสนับสนุนไปยังหน่วยรับการสนับสนุน

๔) จากหน่วยบัญชาการของชาติที่ไม่ได้บรรจุมอบให้กับหน่วยบัญชาการผสมไปยังกองทัพสนามหรือหน่วยบัญชาการยุทธวิธีขนาดใหญ่ที่มีอยู่

๕. ค่าของหน่วยทหาร

๕.๑ กล่าวทั่วไป

ค่าของหน่วยทหารย่อมเป็นปัจจัยตัดสินในการที่จะได้ชัยชนะอย่างเด็ดขาดในที่สุด การที่กองทหารจะมีค่าเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับกำลังใจ และ ค่าของการฝึก

๕.๒ ปัจจัยในการพิจารณา

ก. **กำลังใจของทหาร**ย่อมเกิดจากความเชื่อในเกียรติภูมิและความเป็นความตายแห่งประเทศของตน ความเชื่อมั่นที่คิดว่าตนทำสงครามเพื่อความยุติธรรม ความไว้ใจในตัวผู้บังคับบัญชาและเพื่อนทหารด้วยกันตลอดจนความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถที่จะทำการรบเอาชัยชนะข้าศึกได้

ข. **ความรักชาติบ้านเมือง** ย่อมเกิดจากการอบรมในครอบครัวก่อน ต่อไปก็เพาะให้มีมากขึ้นในโรงเรียนและโรงทหาร การรักประเทศ**ไทยนั้นมิใช่แต่เพียงรักในความงดงาม** และความมั่งคั่งของทรัพยากร หรือรักในวัฒนธรรมและความสำเร็จในการรักษาอิสรภาพของประเทศอันเป็นมรดกสืบมาจนถึงปัจจุบันนี้เท่านั้น **แต่จะต้องรักในชื่อเสียงอันดีงามของประเทศไทยที่ปรากฏไปทั่วสากลโลกนั้นด้วย**

ค. **วินัย เป็นกำลังสำคัญของกองทัพ** การที่ทหารยอมปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ แต่ภายนอกนั้น หาเป็นการเพียงพอไม่ต้องให้ทหารมีความเข้าใจอย่างทราบซึ้งด้วยว่า วินัยเป็นสิ่งสำคัญเพียงใดสำหรับทหาร และผู้บังคับบัญชาของทหารเองก็ต้องอยู่ในวินัยเช่นเดียวกันทั้งจะต้องให้ทหารปฏิบัติตามวินัยด้วยความสุจริตใจ ไม่ใช่เพราะเกรงจะถูกลงอาญา **การอยู่ในวินัย คือ การยอมทำตามด้วยความเชื่อมั่นโดยไม่ใช่เสแสร้ง** เพราะวินัยเป็นระเบียบของส่วนรวมสำหรับประสานงานต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปดังประสงค์

ง. **ความไว้วางใจ** เป็นผลอันเกิดจากการศึกษา จากการฝึกและการอบรมที่ถูกต้อง

จ. ในขณะทำการรบ สิ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าทหารมีกำลังใจดี คือ ทหารตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง ทรหดเด็ดเดี่ยวในอันที่จะรุกเข้าหาข้าศึก หรือยับยั้งข้าศึก และบีบบังคับให้ข้าศึกต้องยอมแพ้

ฉ. ไม่ว่าจะใช้กำลังเข้าทำการรบเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด และอาวุธที่ใช้รบ จะมีอำนาจร้ายแรงเพียงใด หรือผู้บังคับบัญชาจะมีความสามารถเตรียมการเพียงใดก็ตามในบางตำบลจะต้องให้ทหารทำการรุกเข้าไปทั้ง ๆ ที่ต้องเสียกำลังมากหรือจะต้องให้ต้านทานข้าศึกถึงที่สุดโดยยอมตายอยู่กับที่ การที่หน่วยทหารยอมถอนตัวละทิ้งที่มั่นโดยอ้างว่าถูกโอบหรือถูกตีตลบแนวหรือขาดกระสุนหรือหน่วยทหารข้างเคียงถอย หรืออ้างว่าได้ยินคำสั่งถอยที่บอกต่อ ๆ กันมา เหล่านี้เป็นการเสียเกียรติและน่าละอายที่สุด การถอยจะกระทำได้ต่อเมื่อได้วางแผนการไว้ และมีคำสั่งเขียนไว้เป็นหลักฐาน หรือหน้าที่ได้บ่งชัดไว้ล่วงหน้าเท่านั้น ทหารทุกคนต้องเข้าใจว่า การต้านทานอย่างทรหดของทหารส่วนต่าง ๆ ซึ่งแม้ว่าจะถูกล้อมโดยรอบข้างแล้วนั้น ย่อมสามารถช่วยให้เหตุการณ์รบที่อยู่ในฐานะน่าวิตกแล้วนั้นกลับดีขึ้นได้บ่อย ๆ

ช. หน่วยที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีนั้น ทหารทุกคนต้องรู้จักหน้าที่และประจำอยู่ตามตำแหน่งของตน ต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบอย่างถูกต้องและตรงต่อเวลา ผู้บังคับบัญชาทุกชั้นต้องรู้จักใช้ปฏิภาณภายในกรอบของคำสั่งที่ได้รับมอบ เพื่อว่าเมื่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือไม่สามารถสั่งการได้โดยตรงระหว่างทำการรบ ผู้บังคับบัญชาชั้นรองก็จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อไปได้

ช. ในขณะทำการรบ ทหารคนใดจะออกจากหน่วยของตนไปข้างหลังโดยไม่ได้รับคำสั่งไม่ได้ แม้ว่าจะต้องไปทำการเกี่ยวกับการส่งกำลัง ทหารคนใดที่เพื่อนทหารในหน่วยเดียวกันต้องเป็นอันตรายไปหมดสิ้นเหลือตนเพียงคนเดียว ก็จะต้องรายงานขอเข้าสมทบหมู่ที่อยู่ใกล้ที่สุด ห้ามมิให้ทหารที่มิได้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลติดตามหรือนำคนบาดเจ็บไปข้างหลังเป็นอันขาด แต่อาจจะต้องช่วยทำการปฐมพยาบาลทหารบาดเจ็บซึ่งไม่สามารถเดินได้ในที่กำบังใกล้เคียง ถึงอย่างไรก็ตาม ทหารที่ได้รับอนุญาตให้ช่วยเหลือคนบาดเจ็บนั้น จะต้องรีบกลับเข้าประจำหน้าที่ของตนทันทีในเมื่อได้จัดการช่วยเหลือที่สำคัญเสร็จแล้ว ทหารบาดเจ็บอาการเพียงเล็กน้อยจะต้องปฏิบัติการต่อไปเมื่อยังมีกำลังพอที่จะทำการรบต่อไปได้

ญ. ในเมื่อข้าศึกเข้าตีอย่างรุนแรง การเคลื่อนที่ทั้งปวงจากข้างหน้าไปข้างหลังจะต้องงดทันที หมู่ทหารที่ทำงานหรือพวกลำเลียงซึ่งอยู่ในแนวที่หนึ่งจะต้องเข้าสมทบกับหน่วยที่อยู่ใกล้ที่สุด และทำการรบภายใต้บังคับบัญชาของผู้บังคับหน่วยนั้น หน่วยที่เข้าผลัดเปลี่ยนจะต้องเข้าอยู่ในบังคับบัญชาของผู้บังคับหน่วยที่ถูกผลัดเปลี่ยนเป็นการชั่วคราว

ฎ. ห้ามติดต่อกับข้าศึกโดยเด็ดขาดไม่ว่าในกรณีใด ๆ และไม่ว่าจะมีข้ออ้างอย่างใดผู้ใดที่ฝ่าฝืนข้อห้ามนี้ให้ควบคุมมาดำเนินคดี จะอนุญาตให้ต้อนรับได้ก็เฉพาะผู้มาเจรจาการศึกซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สั่งมาเป็นหลักฐาน และกระทำกัน ณ ตำบลที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การค้นสิ่งของหรือทรัพย์สมบัติในตัวผู้ตายและคนบาดเจ็บ ห้ามเป็นอันขาด ข้าศึกที่บาดเจ็บนั้นไม่นับว่าเป็นข้าศึกอีกต่อไป ต้องจัดการรักษาพยาบาลเช่นเดียวกับทหารฝ่ายเรา ห้ามข่มเหงเชลยศึกซึ่งได้ปลดอาวุธและ

ไม่อาจต่อสู้ได้แล้วเป็นอันขาด จะต้องแยกเชลยศึกที่เป็นนายทหารออกจากเชลยศึกที่เป็นนายสิบพลทหาร กับต้องระวังมิให้เชลยศึกทำลายเอกสารใด ๆ เป็นอันขาด

ด. ทหารคนใดถูกจับเป็นเชลย อาจบอกชื่อ ยศ วันและตำบลเกิดได้ แต่จะต้องไม่ยอมตอบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ เลย เพราะการยอมแจ้งข้อความบางอย่างแก่ข้าศึกแม้แต่เพียงเล็กน้อย ไม่แต่จะเป็นผลร้ายในการปฏิบัติการยุทธของฝ่ายเราเท่านั้น อาจทำให้เสียชีวิตของเพื่อนทหารอีกเป็นจำนวนมาก

๖. การหาข้อตกลงใจ

๖.๑ กล่าวทั่วไป

การหาข้อตกลงใจย่อมเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา เพราะการปฏิบัติการทางทหารทั้งสิ้นจะต้องอาศัยข้อตกลงใจของผู้บังคับบัญชาเป็นมูลฐานสำคัญ การตกลงใจที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติการ การตกลงใจเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในการปฏิบัติการทางทหารทุกพื้นที่ ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องการตกลงใจที่สำคัญซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาระหว่างทำการยุทธเท่านั้น

๖.๒ มูลฐานของการตกลงใจ

การตกลงใจมีมูลฐานมาจากภารกิจที่ได้รับมอบ และหนทางปฏิบัติที่เปิดให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการได้ ประกอบกับการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีความแน่นอนบ้าง ชัดเจนบ้าง คลุมเครือบ้าง บางทีก็ไม่สมบูรณ์และยังขาดข่าวสารอีกเป็นจำนวนมาก

๖.๓ ภารกิจ

เพื่อที่จะบรรลุถึงข้อตกลงใจนั้น สิ่งแรกที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณา ก็คือ **ภารกิจ** โดยปกติผู้บังคับบัญชาชั้นสูงจะระบุภารกิจไว้กว้าง ๆ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชารองลงมาสามารถพิจารณาหาหนทางปฏิบัติได้โดยเสรี เมื่อการปฏิบัติการยุทธได้คืบหน้าไป ก็อาจมีการดัดแปลงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงภารกิจไป ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ก็จะกำหนดภารกิจไว้กว้าง ๆ และปล่อยให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยรองใช้ความริเริ่มของตัวให้มาก

๖.๔ ข้อพิจารณาที่มีผลต่อการตกลงใจ

ข้อพิจารณาอื่น ๆ ที่สำคัญและมีผลกระทบกระเทือนต่อการตกลงใจเช่นเดียวกับภารกิจยังมีอยู่อีกมาก เช่น คุณลักษณะของพื้นที่ปฏิบัติการ การวางกำลังและอำนาจกำลังรบเปรียบเทียบของฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายอำนวยการจะเป็นผู้เสนอแนะผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับข่าวสารที่จะนำมาประเมินค่า โดยรวบรวมแล้วรายงานข่าวสารโดยละเอียดที่ได้รับมาจากหน่วยเหนือหน่วยรอง และหน่วยข้างเคียง ต่อผู้บังคับบัญชา

๖.๕ ปัจจัยที่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติการรบ

ในการตกลงใจ ผู้บังคับบัญชาจะต้องเผชิญกับปัจจัยที่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติการรบ อันได้แก่ ขวัญของทหาร ประสิทธิภาพของหน่วย กำลังใจในการต่อสู้ และขีดความสามารถของข้าศึก สิ่งเหล่านี้ไม่มีเครื่องมือใดที่จะบอกให้ได้ ผู้บังคับบัญชาแต่ผู้เดียวที่จะรู้ได้ด้วยความเข้าใจของตนเอง

๖.๖ กรรมวิธีในการหาข้อตกลงใจ

ก. กรรมวิธีซึ่งฝ่ายอำนวยการดำเนินการประเมินค่าของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ภารกิจและสถานการณ์ตลอดมาจนถึงการเลือกหนทางปฏิบัติที่อาจเป็นไปได้ แล้วนำมาชี้แจงเป็นข้อเสนอแนะให้ผู้บังคับบัญชา เราเรียกว่า **การประมาณการของฝ่ายอำนวยการ** กรรมวิธี ซึ่งผู้บังคับบัญชาใช้ความรอบรู้ของตนเองประกอบกับการพิจารณาข้อชี้แจงเสนอแนะของฝ่ายอำนวยการจนกระทั่งบรรลุถึงข้อตกลงใจ เราเรียกว่า **การประมาณสถานการณ์ของผู้บังคับบัญชา**

ข. ข้อตกลงใจที่ได้ตกลงใจไว้แล้วนั้น จะต้องนำมาประเมินค่าใหม่ และเปลี่ยนแปลงแก้ไขไปให้เหมาะกับนโยบายหรือคำชี้แจงแนะนำที่ได้รับมาใหม่ รวมทั้งให้เหมาะกับปัจจัยต่าง ๆ ที่พัฒนาไปตามสถาน-การณ์รบที่คลี่คลายไป ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า **การประมาณการของฝ่ายอำนวยการก็ดี การประมาณสถานการณ์ของผู้บังคับบัญชาก็ดี จะต้องกระทำโดยต่อเนื่องกันตลอดไป**

๖.๗ ข้อตกลงใจ

ข้อตกลงใจของผู้บังคับบัญชา เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น ความถูกต้องของการตกลงใจเป็นผลมาจากความสามารถ ประสบการณ์ ความเฉลียวฉลาด การสังเกต และคุณลักษณะที่เข้มแข็งของผู้บังคับบัญชา

๗. การวางแผนและการปฏิบัติ

๗.๑ การวางแผน

ก. เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ข้อตกลงใจแล้ว ก็จะจัดทำแผนขึ้นเพื่อปฏิบัติตามข้อตกลงใจนั้น แผนนี้จะเป็นแนวทางหรือแบบสำหรับการออกคำสั่งแจกจ่ายแก่หน่วยรองต่อไป

ข. การวางแผนเป็นกรรมวิธีที่จะต้องทำต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือในขณะที่การยุทธดำเนินไปนั้น ผู้บังคับบัญชาจะต้องพัฒนาแผนต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ได้แก่การจัดทำแผนสำรองขึ้นเพื่อใช้ในการปฏิบัติการยุทธในอนาคต และเตรียมแผนไว้สำหรับสถานการณ์ที่ยังมืดมนอยู่ อย่างไรก็ดีกรรมวิธีในการวางแผนจะต้องไม่ไปกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติที่หน่วยกำลังกระทำอยู่

๗.๒ การปฏิบัติ

การปฏิบัติที่แยบคายด้วยความเฉลียวฉลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะอำนวยให้การปฏิบัติบรรลุผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้ เมื่อการยุทธได้เริ่มขึ้นแล้ว ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการจะต้องเอาใจใส่ ตรวจตรา ควบคุมการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด เมื่อการรบได้คืบหน้าไป ผู้บังคับบัญชาจะต้องใช้ไหวพริบตลอดจนลักษณะความเป็นผู้นำและอำนาจตามหน้าที่ของตน เพื่อให้การปฏิบัติดำเนินไปด้วยดีไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น

๘. การยุทธร่วมและการยุทธผสม

๘.๑ กล่าวทั่วไป

ก. การยุทธร่วม เป็นการปฏิบัติการร่วมกันของกำลังตั้งแต่สองเหล่าทัพขึ้นไปซึ่งเป็นกำลังของชาติเดียวกัน ส่วนการยุทธผสมเป็น

การปฏิบัติการร่วมกันของกำลังพันธมิตรตั้งแต่สองชาติหรือมากกว่า การยุทธสองแบบอาจจะรวมกันเข้าเป็นการยุทธแบบเดียวก็ได้

ข. ความสำเร็จของการยุทธร่วมและผสมนั้น ย่อมต้องการการประสานงานและการอำนวยการของกำลังที่ปฏิบัติการร่วมกัน การบังคับบัญชาและโครงสร้างในการจัดจะต้องทำการตกลงกันในระหว่างชาติที่เกี่ยวข้อง

๘.๒ การมีเอกภาพ

เอกภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการยุทธร่วมและผสม เอกภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีผู้บังคับบัญชาแต่เพียงคนเดียวเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยมีอำนาจหน้าที่อย่างเด็ดขาดมีกำลังและยุทโธปกรณ์เพียงพอต่อการปฏิบัติการอย่างแท้จริง

๘.๓ การบังคับบัญชาในการยุทธร่วมและผสม

ก. คุณลักษณะของกำลังรบร่วมและผสม ย่อมจะแตกต่างออกไปจากระบบทางทหารเดิมของกำลังส่วนที่มาประกอบกันขึ้นเป็นกำลังรบ ทั้งนี้เพราะกำลังของแต่ละชาติย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่อง หลักนิยม เทคนิคขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบทางการเมือง ศาสนา ภาษา ภูมิหลังของวัฒนธรรมและปรัชญา อันทำให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติการมากขึ้น

ข. ผู้บังคับบัญชาของกำลังรบร่วมและผสม จะต้องตระหนักถึงความแตกต่างกันซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและแตกแยกความคิดเห็นกันขึ้นได้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบาให้เข้ากับภาวะการต่าง ๆ มีความอดทนและมีความกระตือรือร้น เพื่อก่อให้เกิด

ความมั่นใจในประสิทธิภาพของกำลังที่ปฏิบัติการอยู่ หากจำเป็นก็จะต้องลดวิธีการและระเบียบปฏิบัติของตนลง เพื่อให้เกิดเอกภาพร่วมกันให้มากที่สุด อนึ่งในการยุทธผสมผู้บังคับบัญชาควรจะต้องยึดหลักความจริงที่ว่าการเข้าใจในผลประโยชน์ของชาติอย่างไม่ถ่องแท้ ย่อมทำให้เกิดการตกลงใจที่ผิดพลาดได้ นอกจากนั้น ผู้บังคับบัญชายังจะต้องพยายามยึดมั่นในการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชา แม้ว่าจะมีความยากลำบากที่เกิดจากระเบียบปฏิบัติและภาษาที่แตกต่างกันอย่างไรก็ตาม

๘.๔ ฝ่ายอำนวยการของกำลังรบร่วมและผสม

ก. ผู้บังคับบัญชาของกำลังรบร่วมจะจัดฝ่ายอำนวยการร่วมหรือฝ่ายอำนวยการอื่นใดเพิ่มเติมขึ้นก็ได้

ข. ในหน่วยกำลังรบผสม ก็จะมีการจัดฝ่ายอำนวยการผสมขึ้น ฝ่ายอำนวยการของผู้บังคับบัญชากำลังพันธมิตรที่มีกำลังมากกว่าก็อาจจัดเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้ได้ส่วนสัมพันธ์กับกำลังพันธมิตรอื่น ๆ

๘.๕ การสนับสนุนการช่วยรบของกำลังรบร่วมและผสม

ก. แต่ละเหล่าทัพย่อมมีความรับผิดชอบในการให้การสนับสนุนทางการช่วยรบให้แก่กำลังของตนที่มาประกอบกำลังกันขึ้นเป็นกำลังรบร่วม อย่างไรก็ดี ผู้บัญชาการกำลังส่วนประกอบหน่วยหนึ่งอาจจะจัดการสนับสนุนการช่วยรบที่ใช้ร่วมกันได้ทั้งหมด หรือบางส่วนให้แก่กำลังส่วนประกอบทุกหน่วยในยุทธบริเวณก็ได้

ข. การสนับสนุนการช่วยรบของกำลังแต่ละชาติที่มาประกอบเป็นกำลังรบผสมยังคงเป็นความรับผิดชอบของแต่ละชาตินั้น เว้นแต่จะมีการตกลงกันเป็นพิเศษ

๙. สรุป

๙.๑ กองทัพควบคุมกันอยู่ได้ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ก็ด้วยการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ตามสายการบังคับบัญชา สายการบังคับบัญชาจะต้องเป็นสายที่มีอำนาจ มีความยุติธรรม มีประสิทธิภาพ และตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม

๙.๒ ความสำเร็จของกองทัพ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหน่วยซึ่งจะแสดงให้เห็นได้ด้วยความมีน้ำใจ (สปิริต) ของหน่วยนั้น ๆ ว่ามีค่าสูงเพียงใด

๙.๓ ความมีน้ำใจ(สปิริต)ต่อหน่วย ไม่ว่าจะเป็นกองร้อย กองพัน กรม กองพล หรือกองทัพก็ตาม จะเกิดขึ้นได้เมื่อทุกคนในหน่วยได้ช่วยกันสร้างขึ้น เพื่อให้ทุกคนมีความภักดีต่อหน่วยของตนตามลำดับ การเรียนรู้ถึงประวัติอันดีเด่นของหน่วย การที่ทุกคนในหน่วยไม่ว่าจะมีกำเนิดมาจากแหล่งใดก็ตาม จะต้องให้ความสำคัญแก่หน่วยของตนเหนือสิ่งอื่นใดนับว่าเป็นทางหนึ่งที่จะสร้างความมีน้ำใจ (สปิริต) ต่อหน่วย.

พระพุทธวจนะ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ผู้ที่จะมีความสวัสดีได้ตลอดไปนั้น จะต้องประกอบด้วยคุณธรรม ๔ ประการ คือ :–

๑. มีปัญญาดี ทั้งทางโลกและทางธรรม

๒. มีความเพียรดี ทั้งทางโลกและทางธรรม

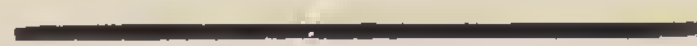
๓. มีความสำรวมระมัดระวังดี ทั้งทางโลกและทางธรรม

๔. มีความเสียสละที่ดี ทั้งทางโลกและทางธรรม

"นตฺติ สนฺติปรํ สุขํ
ความสุขอื่นนอกจากความสงบเป็นไม่มี"

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร กรุงเทพมหานคร

พ.อ. ชาลี ฉ่ำเจริญ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๒๕